

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟΥ (δεύτερο τμήμα)
της 6ης Απριλίου 1995 *

Στις συνεκδικαζόμενες υποθέσεις

T-80/89,

BASF AG, με έδρα το Ludwigshafen (Γερμανία), εκπροσωπούμενη από τους Ferdinand Hermanns και Karl Kaiser, δικηγόρους Ντύσσελτορφ, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο το δικηγορικό γραφείο Loesch & Wolter, 11, rue Goethe,

T-81/89,

Monsanto Company, με έδρα το St Louis, Missouri (Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής), εκπροσωπούμενη από τους Clive Stanbrook, QC, και John Ratliff, barrister, δικηγόρους Αγγλίας και Ουαλίας, με αντίκλητο στο Λουξεμβούργο τον δικηγόρο Arsène Kronshagen, 12, boulevard de la Foire,

T-83/89,

NV DSM και DSM Kunststoffen BV, με έδρα το Heerlen (Κάτω Χώρες), εκπροσωπούμενες από την Inne G. F. Gath, δικηγόρο Χάγης, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο το δικηγορικό γραφείο Dupong & Konsbruck, 14 A, rue des Bains,

* Γλώσσες διαδικασίας: η αγγλική, η γαλλική, η γερμανική, η ισπανική, η ιταλική και η ολλανδική.

T-87/89,

Orkem SA, με έδρα το Παρίσι, εκπροσωπούμενη από τους Dominique Voillemot και Joëlle Salzmann, δικηγόρους Παρισιού, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο το δικηγορικό γραφείο Loesch & Wolter, 11, rue Goethe,

T-88/89,

Bayer AG, με έδρα το Leverkusen (Γερμανία), εκπροσωπούμενη από τους Oliver Axster και Holger Wissel, δικηγόρους Ντύσσελντορφ, και Michel Waelbroeck, Denis Waelbroeck και Alexandre Vandencastele, δικηγόρους Βρυξελλών, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο το δικηγορικό γραφείο Loesch & Wolter, 11, rue Goethe,

T-90/89,

Atochem SA, με έδρα το Puteaux (Γαλλία), εκπροσωπούμενη από τους Xavier de Roux και Charles-Henri Léger, δικηγόρους Παρισιού, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο το δικηγορικό γραφείο Hoss & Elvinger, 15, Côte d'Eich,

T-93/89,

Den Norske Stats Oljeselskap AS (Statoil), με έδρα το Stavanger (Νορβηγία), εκπροσωπούμενη από τον Graham Child, solicitor, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο το δικηγορικό γραφείο Hoss & Elvinger, 15, Côte d'Eich,

T-95/89,

Enichem SpA, με έδρα το Μιλάνο (Ιταλία), εκπροσωπούμενη από τους Mario Siragusa, δικηγόρο Ρώμης, Giuseppe Scassellati Sforzolini, δικηγόρο Μπολώνιας, και Gianfranco Arcidiacono, δικηγόρο Μιλάνου, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο το δικηγορικό γραφείο Arendt & Medernach, 8-10, rue Mathias Hardt,

T-97/89,

Hoechst AG, με έδρα τη Φρανκφούρτη επί του Μάιν (Γερμανία), εκπροσωπούμενη από τους Hans Hellmann και Hans-Joachim Voges, δικηγόρους Κολωνίας, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο το δικηγορικό γραφείο Loesch & Wolter, 11, rue Goethe,

T-99/89,

Imperial Chemical Industries plc, με έδρα το Λονδίνο, εκπροσωπούμενη από τον David Vaughan, QC, και τον David Anderson, barrister, δικηγόρους Αγγλίας και Ουαλίας, κατ' εντολήν των Victor White, Richard Coles και Andrew Ransom, solicitors, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο το δικηγορικό γραφείο Dupong & Kongsbruck, 14 A, rue des Bains,

T-100/89,

Neste Oy, με έδρα το Espoo (Φινλανδία), εκπροσωπούμενη από τον Georges van Hecke, δικηγόρο στο Cour de cassation του Βελγίου, και τον Gerwin Van Gerven, δικηγόρο Βρυξελλών, με αντίκλητο στο Λουξεμβούργο τον δικηγόρο Freddy Brausch, 11, rue Goethe,

T-101/89,

Repsol Quimica SA, με έδρα τη Μαδρίτη, εκπροσωπούμενη από τον José Pérez Santos, δικηγόρο Μαδρίτης, με αντίκλητο στο Λουξεμβούργο τον δικηγόρο Ernest Arendt, 8-10, rue Mathias Hardt,

T-103/89,

Shell International Chemical Company Ltd, με έδρα το Λονδίνο, εκπροσωπούμενη από τον Kenneth Parker, QC, δικηγόρο Αγγλίας και Ουαλίας, κατ' εντολήν του John Osborne, solicitor, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο το δικηγορικό γραφείο Elvinger & Hoss, 15, Côte d'Eich,

T-105/89,

Montedison SpA, με έδρα το Μιλάνο (Ιταλία), εκπροσωπούμενη από τον Giuseppe Celona, δικηγόρο στο Corte di cassazione της Ιταλίας, τον Giorgio Aghina, δικηγόρο Μιλάνου, και τον Piero Ferrari, δικηγόρο Ρώμης, με αντίκλητο στο Λουξεμβούργο τον δικηγόρο Georges Margue, 20, rue Philippe II,

T-107/89,

Chemie Holding AG, με έδρα το Linz (Αυστρία), εκπροσωπούμενη από τον Otfried Lieberknecht, δικηγόρο Ντύσσελντορφ, με αντίκλητο στο Λουξεμβούργο τον δικηγόρο Alex Bonn, 22, Côte d'Eich,

T-112/89,

The Dow Chemical Company, με έδρα το Midland, Michigan (Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής), εκπροσωπούμενη από τους Arved Deringer, δικηγόρο Κολωνίας, Pierre Bos, δικηγόρο Ρότερνταμ, και José Pérez Santos, δικηγόρο Μαδρίτης, με

τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο το δικηγορικό γραφείο Loesch & Wolter, 11, rue Goethe,

προσφεύγουσες,

κατά

Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενης από τους Julian Curral, Berend Jan Drijber και Francisco Enrique González Díaz, μέλη της Νομικής Υπηρεσίας, επικουρούμενους από τους Éric Morgan de Rivery, δικηγόρο Παρισίου, Renzo Morresi, δικηγόρο Μολώνιας, Nicholas Forwood, QC, δικηγόρο Αγγλίας και Ουαλίας, και Alexander Böhlke, δικηγόρο Φρανκφούρτης επί του Μάιν, με αντίκλητο στο Λουξεμβούργο τον Γεώργιο Κρεμλή, μέλος της Νομικής Υπηρεσίας, Centre Wagner, Kirchberg,

καθής,

που έχει ως αντικείμενο την ακύρωση της αποφάσεως 89/191/ΕΟΚ της Επιτροπής, της 21ης Δεκεμβρίου 1988, σχετικά με διαδικασία εφαρμογής του άρθρου 85 της Συνθήκης ΕΟΚ (IV/31.866, LdPE, ΕΕ 1989, L 74, σ. 21),

ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ (δεύτερο τμήμα),

συγκείμενο από τους J. L. Cruz Vilaça, Πρόεδρο, D. P. M. Barrington, A. Saggio, C. P. Briët και J. Biancarelli, δικαστές,

γραμματέας: H. Jung

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της προφορικής διαδικασίας της 16ης Ιουνίου 1992,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

Το ιστορικό της διαφοράς, η προσβαλλόμενη απόφαση και η εν γένει εξέλιξη της διαδικασίας

- 1 Κατόπιν της διεξαγωγής ελέγχων στον τομέα του πολυπροπυλενίου, στις 13 και 14 Οκτωβρίου 1983, δυνάμει αποφάσεων που εκδόθηκαν βάσει του άρθρου 14 του κανονισμού 17 του Συμβουλίου, της 6ης Φεβρουαρίου 1962, πρώτου κανονισμού εφαρμογής των άρθρων 85 και 86 της Συνθήκης ΕΟΚ (στο εξής: Συνθήκη) (ΕΕ ειδ. έκδ. 08/001, σ. 25, στο εξής: κανονισμός 17), η Επιτροπή πιθανολόγησε την ύπαρξη παραβάσεως του άρθρου 85 της Συνθήκης στον τομέα του πολυαιθυλενίου χαμηλής πυκνότητας (στο εξής: LdPE) και άνοιξε σχετικό φάκελο· στο πλαίσιο αυτό, διενήργησε διαφόρους ελέγχους στους χώρους των εμπλεκομένων επιχειρήσεων, από τις οποίες και ζήτησε επανειλημμένως πληροφορίες.
- 2 Στις 24 Μαρτίου 1988, η Επιτροπή κίνησε αυτεπαγγέλτως, δυνάμει του άρθρου 3, παράγραφος 1, του κανονισμού 17, διαδικασία κατά 18 παραγωγών LdPE, ήτοι κατά των επιχειρήσεων Atochem SA (στο εξής: Atochem), BASF AG (στο εξής: BASF), BP Chemicals Ltd (στο εξής: BP), Bayer AG (στο εξής: Bayer), Chemie Holding AG (στο εξής: Chemie Holding), The Dow Chemical Company (στο εξής: Dow Chemical), DSM NV και DSM Kunststoffen BV (στο εξής: DSM), Exxon Chemicals International Inc. (στο εξής: Exxon), Enichem SpA (στο εξής: Enichem), Hoechst AG (στο εξής: Hoechst), Imperial Chemical Industries (στο εξής: ICI), Mon-

santo Company (στο εξής: Monsanto), Montedison SpA (στο εξής: Montedison), Neste Oy (στο εξής: Neste), Orkem SA (στο εξής: Orkem), Repsol Quimica SA (στο εξής: Repsol), Shell International Chemical Company Ltd (στο εξής: Shell International Chemical), και Statoil den Norske Stats Olieselskap AS (στο εξής: Statoil). Στις 5 Απριλίου 1988, η Επιτροπή απηύθυνε σε κάθε μία από τις επιχειρήσεις αυτές την ανακοίνωση των αιτιάσεων που προβλέπεται στο άρθρο 2, παράγραφος 1, του κανονισμού 99/63/ΕΟΚ της Επιτροπής, της 25ης Ιουλίου 1963, περί των ακροάσεων που προβλέπονται στο άρθρο 19, παράγραφοι 1 και 2, του κανονισμού 17 του Συμβουλίου (ΕΕ ειδ. έκδ. 08/001, σ. 37, στο εξής: κανονισμός 99/63), με την οποία υποστήριξε ότι «οι αναφερόμενες 18 επιχειρήσεις συμμετέσχαν σε βασική συμφωνία, η οποία εκτελέστηκε και εφαρμόστηκε μέσω μιας σειράς συμφωνιών και/ή εναρμονισμένων πρακτικών που συνιστούσαν σύμπραξη, υπό την έννοια ότι, περίπου από το 1974 και μέχρι μια άγνωστη ημερομηνία από τον Νοέμβριο του 1984 έως σήμερα, οι παραγωγοί του θερμοπλαστικού προϊόντος ακατέργαστου LdPE που εφοδίαζαν την κοινοτική αγορά πραγματοποιούσαν τακτικές συναντήσεις με σκοπό τον καθορισμό τιμών-στόχων και/ή ελαχίστων τιμών, τη συνεννόηση ως προς τις ποσοστάσεις ή τους στόχους από πλευράς όγκου παραγωγής, τον συντονισμό των εμπορικών δραστηριοτήτων τους και την παρακολούθηση της εφαρμογής των εν λόγω συμφωνιών».

- 3 Όλες οι επιχειρήσεις στις οποίες απευθυνόταν η ανακοίνωση των αιτιάσεων απάντησαν γραπτώς εντός του Ιουνίου 1988. Κατόπιν της απαντήσεως της Exxon στην ανακοίνωση των αιτιάσεων, η Επιτροπή έπαυσε τη διαδικασία κατά της επιχειρήσεως αυτής. Όλες οι άλλες αποδέκτριες επιχειρήσεις, πλην της Shell International Chemical, υπέβαλαν αίτηση ακροάσεως· η ακρόαση παραγοποιήθηκε στις Βρυξέλλες από τις 12 έως τις 16 Σεπτεμβρίου 1988, καθώς και στις 19 Σεπτεμβρίου 1988. Την 1η Δεκεμβρίου 1988, η συμβουλευτική επιτροπή συμπράξεων και δεσποζουσών θέσεων διατύπωσε τη γνώμη της επί του σχεδίου αποφάσεως της Επιτροπής.

- 4 Στις 17 Μαρτίου 1989, δημοσιεύθηκε στην *Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων* η «απόφαση 89/191/ΕΟΚ της Επιτροπής, της 21ης Δεκεμβρίου 1988, σχετικά με διαδικασία εφαρμογής του άρθρου 85 της Συνθήκης

ΕΟΚ (IV/31.866, LdPE)» (ΕΕ 1989, L 74, σ. 21, στο εξής: απόφαση), η οποία κοινοποιήθηκε στις επιχειρήσεις τον Φεβρουάριο του 1989. Το ουσιαστικό μέρος της κατά τον τρόπο αυτό κοινοποιηθείσας και δημοσιευθείσας αποφάσεως περιλαμβάνει ιδίως τα ακόλουθα τρία άρθρα:

«Άρθρο 1

Οι επιχειρήσεις Atochem SA, BASF AG, BP Chemicals Ltd, Bayer AG, Chemie Holding AG, Dow Chemical Company, DSM NV, Enichem SpA, Hoechst AG, Imperial Chemical Industries plc, Monsanto Company, Montedison SpA, Neste Oy, Orkem SA (πρώην CdF Chimie SA), Repsol Quimica SA, Shell International Chemical Co. Ltd και Statoil — Den Norske Stats Oljeselskap AS παρέβησαν το άρθρο 85 της Συνθήκης ΕΟΚ συμμετέχοντας (κατά τις περιόδους που ορίζονται στην παρούσα απόφαση) σε συμφωνία ή/και εναρμονισμένη πρακτική που ανάγεται στον Σεπτέμβριο του 1976 περίπου και σύμφωνα με την οποία οι παραγωγοί που προμηθεύουν LdPE στην Κοινότητα έλαβαν μέρος σε τακτικές συναντήσεις για να καθορίσουν τιμές-στόχους και ποσοστώσεις-στόχους, να σχεδιάσουν συντονισμένες πρωτοβουλίες για την αύξηση των τιμών και να ελέγξουν τη λειτουργία αυτών των συμπαιγνιακών διακανονισμών.

Άρθρο 2

Οι επιχειρήσεις που αναφέρονται στο άρθρο 1, οι οποίες συνεχίζουν να δρουν στον τομέα του LdPE στην Κοινότητα, παύουν αμέσως τις εν λόγω παραβάσεις (αν δεν το έχουν ήδη πράξει) και απέχουν στο εξής, όσον αφορά τις δραστηριότητές τους στον τομέα του LdPE, από κάθε συμφωνία ή εναρμονισμένη πρακτική που ενδέχεται να έχει το ίδιο ή παρόμοιο αντικείμενο ή αποτέλεσμα, συμπεριλαμβανομένης της ανταλλαγής πληροφοριών σε θέματα που καλύπτονται συνήθως από το επαγγελματικό απόρρητο, με τις οποίες οι συμμετέχοντες στις συμφωνίες ενημερώνονται άμεσα ή έμμεσα σχετικά με την παραγωγή, τις παραδόσεις, τις ποσότητες αποθεμάτων, τις τιμές πωλήσεων, το κόστος ή τα επενδυτικά σχέδια άλλων παραγωγών ή με τις οποίες έχουν τη δυνατότητα να παρακολουθούν κάθε ρητή ή σιωπηρή συμφωνία ή εναρμονισμένη πρακτική που αφορά τις τιμές ή την κατανομή των αγορών στην Κοινότητα. Κάθε σύστημα για την ανταλλαγή γενικών πληροφοριών στο οποίο συμμετέχουν οι

παραγωγοί σχετικά με τον τομέα του LdPE πρέπει να λειτουργεί με τρόπο ώστε να αποκλείεται κάθε πληροφορία από την οποία μπορεί να διαπιστωθεί η συμπεριφορά των επιμέρους παραγωγών, ειδικότερα δε οι επιχειρήσεις απέχουν από την ανταλλαγή μεταξύ τους κάθε πρόσθετης πληροφορίας που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ανταγωνισμό και δεν καλύπτεται από τέτοιο σύστημα.

Άρθρο 3

Τα ακόλουθα πρόστιμα επιβάλλονται στις επιχειρήσεις που αναφέρονται στην παρούσα απόφαση, όσον αφορά την παράβαση που διαπιστώνεται στο άρθρο 1:

- i) Atochem SA: πρόστιμο 3 600 000 ECU·

- ii) BASF AG: πρόστιμο 5 500 000 ECU·

- iii) BP Chemicals Ltd: πρόστιμο 750 000 ECU·

- iv) Bayer AG: πρόστιμο 2 500 000 ECU·

- v) Chemie Holding AG: πρόστιμο 500 000 ECU·

- vi) Dow Chemical Company: πρόστιμο 2 250 000 ECU·

- vii) DSM NV: πρόστιμο 3 300 000 ECU·
- viii) Enichem SpA: πρόστιμο 4 000 000 ECU·
- ix) Hoechst AG: πρόστιμο 1 000 000 ECU·
- x) Imperial Chemical Industries plc: πρόστιμο 3 500 000 ECU·
- xi) Montedison SpA: πρόστιμο 2 500 000 ECU·
- xii) Monsanto Company: πρόστιμο 150 000 ECU·
- xiii) Neste Oy: πρόστιμο 1 000 000 ECU·
- xiv) Orkem SA: πρόστιμο 5 000 000 ECU·
- xv) Repsol Quimica SA: πρόστιμο 100 000 ECU·
- xvi) Shell International Chemical Co. Ltd: πρόστιμο 850 000 ECU·
- xvii) Statoil — Den Norske Stats Oljeselskap AS: πρόστιμο 500 000 ECU.»

5 Οι 17 επιχειρήσεις τις οποίες αφορά η απόφαση, με εξαίρεση την BP, άσκησαν προσφυγή ακυρώσεως ενώπιον του Δικαστηρίου μεταξύ της 30ής Μαρτίου 1989 και της 10ης Μαΐου 1989. Κατ' εφαρμογήν του άρθρου 3, παράγραφος 1, και του άρθρου 14 της αποφάσεως 88/591/ΕΚΑΧ, ΕΟΚ, Ευρατόμ του Συμβου-

λίου, της 24ης Οκτωβρίου 1988, περί ιδρύσεως Πρωτοδικείου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (ΕΕ L 319, σ. 1), το Δικαστήριο παρέπεμψε τις υποθέσεις αυτές ενώπιον του Πρωτοδικείου με διάταξη της 15ης Νοεμβρίου 1989.

- 6 Με διάταξη της 8ης Δεκεμβρίου 1989, το Πρωτοδικείο (δεύτερο τμήμα) αποφάσισε να εξετάσει μαζί με την ουσία της υποθέσεως την ένσταση απαραδέκτου την οποία προέβαλε η Επιτροπή όσον αφορά την προσφυγή της Shell International Chemical στην υπόθεση Τ-103/89.

- 7 Το Πρωτοδικείο, με μέτρο οργάνωσης της διαδικασίας που έλαβε στις 3 Δεκεμβρίου 1991, κάλεσε την Επιτροπή να προσκομίσει, αφενός, τα πρακτικά της συνεδριάσεως του σώματος των επιτρόπων της 21ης Δεκεμβρίου 1988 και, αφετέρου, το κείμενο της αποφάσεως, όπως αυτή υιοθετήθηκε από το σώμα των επιτρόπων.

- 8 Στις 11 Δεκεμβρίου 1991, πραγματοποιήθηκε μια πρώτη συνεδρίαση, προπαρασκευαστική της επ' ακροατηρίου συζητήσεως, η οποία οργανώθηκε στο πλαίσιο του άρθρου 64, παράγραφος 3, του Κανονισμού Διαδικασίας.

- 9 Κατά το πέρας της έγγραφης διαδικασίας, με διάταξη του προέδρου του δευτέρου τμήματος του Πρωτοδικείου της 22ας Ιανουαρίου 1992, αποφασίστηκε η συνεκδίκαση των υποθέσεων Τ-80/89, Τ-81/89, Τ-83/89, Τ-87/89, Τ-88/89, Τ-90/89, Τ-93/89, Τ-95/89, Τ-97/89, Τ-99/89, Τ-100/89, Τ-101/89, Τ-103/89, Τ-105/89, Τ-107/89 και Τ-112/89 προς διευκόλυνση της προφορικής διαδικασίας.

- 10 Στο πλαίσιο της αποδεικτικής διαδικασίας, το Πρωτοδικείο, με διάταξη της 10ης Μαρτίου 1992, κάλεσε την Επιτροπή να προσκομίσει, στις γλώσσες στις

οποίες εκδόθηκε, «κεκυρωμένο αντίγραφο του πρωτοτύπου της αποφάσεως της Επιτροπής της 21ης Δεκεμβρίου 1988 σχετικά με διαδικασία εφαρμογής του άρθρου 85 της Συνθήκης ΕΟΚ (IV/31.866, LdPE), όπως αυτή εγκρίθηκε από το σώμα των επιτρόπων κατά τη συνεδρίαση της 21ης Δεκεμβρίου 1988 και κυρώθηκε σύμφωνα με τις διατάξεις του εσωτερικού κανονισμού της Επιτροπής».

- 11 Το Πρωτοδικείο, με μέτρο οργανώσεως της διαδικασίας που έλαβε στις 2 Απριλίου 1992, κάλεσε τις προσφεύγουσες να υποβάλουν τις παρατηρήσεις τους επί των εγγράφων που είχε προσκομίσει η Επιτροπή ανταποκρινόμενη στη διάταξη της 10ης Μαρτίου 1992, και τούτο λαμβάνοντας υπόψη την απόφαση του Πρωτοδικείου της 27ης Φεβρουαρίου 1992, BASF κ.λπ. κατά Επιτροπής, τη λεγομένη «απόφαση PVC» (υποθέσεις T-79/89, T-84/89, T-85/89, T-86/89, T-89/89, T-91/89, T-92/89, T-94/89, T-96/89, T-98/89, T-102/89 και T-104/89, Συλλογή 1992, σ. II-315).
- 12 Στις 15 Μαΐου 1992, πραγματοποιήθηκε δεύτερη συνεδρίαση προπαρασκευαστική της επ' ακροατηρίου συζητήσεως.
- 13 Η προφορική διαδικασία διεξήχθη στις 16 Ιουνίου 1992.
- 14 Το Πρωτοδικείο, αφού άκουσε τις απόψεις των διαδίκων κατά την προφορική διαδικασία, κρίνει ότι επιβάλλεται η συνεκδίκαση όλων των ανωτέρω υποθέσεων προς έκδοση κοινής αποφάσεως.

Τα αιτήματα των διαδίκων

15 Οι προσφεύγουσες, με τα δικόγραφα των προσφυγών τους, ζητούν από το Πρωτοδικείο:

— κυρίως, να ακυρώσει την απόφαση της Επιτροπής της 21ης Δεκεμβρίου 1988 σχετικά με διαδικασία εφαρμογής του άρθρου 85 της Συνθήκης ΕΟΚ (IV/31.866, LdPE) και, επικουρικώς, να ακυρώσει ή να μειώσει το πρόστιμο που επιβλήθηκε με το άρθρο 3 της εν λόγω αποφάσεως·

— να καταδικάσει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα.

Επιπλέον, η Montedison ζητεί από το Πρωτοδικείο να υποχρεώσει την Επιτροπή, αφενός, να της καταβάλει στο ακέραιο τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκε στο πλαίσιο της διοικητικής διαδικασίας και, αφετέρου, να την αποζημιώσει για κάθε βλάβη που προκλήθηκε εις βάρος της από την εκτέλεση της αποφάσεως της Επιτροπής.

16 Η Επιτροπή ζητεί από το Πρωτοδικείο:

— να απορρίψει την προσφυγή της Shell International Chemical ως εκπρόθεσμη και, συνεπώς, ως απαράδεκτη·

— να απορρίψει τις λοιπές προσφυγές ως αβάσιμες·

— να καταδικάσει τις προσφεύγουσες στα δικαστικά έξοδα.

17 Συμπληρώνοντας τα αρχικά αιτήματά τους που περιείχονταν στα δικόγραφα των προσφυγών, οι προσφεύγουσες, με τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν κατόπιν της προσκλήσεως του Πρωτοδικείου της 2ας Απριλίου 1992, ζητούν από το Πρωτοδικείο:

— να κηρύξει ανυπόστατη την πράξη που κοινοποιήθηκε στις προσφεύγουσες και δημοσιεύθηκε στην *Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων* της 17ης Μαρτίου 1989 (L 74, σ. 21 έως 44) με τον τίτλο «Απόφαση της Επιτροπής της 21ης Δεκεμβρίου 1988 σχετικά με διαδικασία εφαρμογής του άρθρου 85 της Συνθήκης ΕΟΚ (IV/31.866, LdPE) (89/191/ΕΟΚ)».

— επικουρικώς, να κηρύξει ανίσχυρη την πράξη αυτή.

— να καταδικάσει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα.

Τα μέτρα οργάνωσης της διαδικασίας και οι αποδείξεις που διέταξε το Πρωτοδικείο

A — Οι γραπτοί ισχυρισμοί των διαδίκων που οδήγησαν το Πρωτοδικείο να λάβει το μέτρο οργάνωσης της διαδικασίας της 3ης Δεκεμβρίου 1991

18 Στο σημείο IV του μέρους A του δικογράφου της προσφυγής της, που φέρει τον τίτλο «Παράβαση της υποχρεώσεως παραθέσεως αιτιολογίας κατά την έκδοση της προσβαλλομένης αποφάσεως», η BASF επικαλείται την απόφαση του Δικαστηρίου της 23ης Φεβρουαρίου 1988, 131/86, Ηνωμένο Βασίλειο κατά Συμβουλίου (Συλλογή 1988, σ. 905, απόφαση αποκαλούμενη «ωοπαραγωγές όρνιθες»), προς στήριξη του ισχυρισμού ότι το άρθρο 190 της Συνθήκης υποχρεώνει την Επιτροπή να παραθέτει, όταν εκδίδει απόφαση, σχετική αιτιολογία, η οποία αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της αποφάσεως αυτής. Από αυτό η προσφεύγουσα συνάγει ότι μια απόφαση είναι άκυρη αν δεν είναι αιτιολογημένη ή αν η αιτιολογία της είναι ανεπαρκής ή ελλιπής κατά τον χρόνο εκδόσεώς της, ή ακόμα αν η αιτιολογία αυτή τροποποιηθεί ύστερα από την έκδοση της αποφάσεως.

- 19 Εν προκειμένω, η προσφεύγουσα παρατηρεί ότι η κοινοποιηθείσα απόφαση έχει ημερομηνία 21 Δεκεμβρίου 1988 και συνοδεύεται από διαβιβαστικό έγγραφο με ημερομηνία 5 Ιανουαρίου 1989, το οποίο φέρει την υπογραφή «Για την Επιτροπή, Peter Sutherland, μέλος της Επιτροπής». Η προσφεύγουσα ισχυρίζεται, όμως, ότι η Επιτροπή τής απέστειλε στις 21 Δεκεμβρίου 1988 τηλετύπημα με το οποίο διατεινόταν ότι εξέδωσε απόφαση στις 22 Δεκεμβρίου 1988. Χωρίς να αποκλείει την περίπτωση λάθους, η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι στις 21 Δεκεμβρίου 1988 η αιτιολογία της αποφάσεως ήταν είτε ανυπόστατη είτε διαφορετική από την περιεχομένη στην κοινοποιηθείσα απόφαση. Προς στήριξη των ισχυρισμών της, η προσφεύγουσα διατείνεται ότι, απαντώντας σε αίτημά της να της κοινοποιηθεί η απόφαση, υποβληθέν μεταξύ της 21ης Δεκεμβρίου 1988 και της 3ης Φεβρουαρίου 1989, ημερομηνίας της κοινοποίησεως, οι υπηρεσίες της Επιτροπής ανέφεραν ότι το κείμενο της αποφάσεως στη γερμανική γλώσσα δεν ήταν έτοιμο και, συνεπώς, δεν ήταν δυνατή η κοινοποίηση αυτή. Κατά την προσφεύγουσα, το χρονικό διάστημα που παρήλθε μεταξύ της λήψεως της αποφάσεως και της κοινοποίησεώς της αποτελεί επαρκή απόδειξη του ότι έγινε ουσιαστική τροποποίηση της αιτιολογίας της αποφάσεως. Συνεπώς, κατά την προσφεύγουσα, η απόφαση είναι άκυρη.
- 20 Με το υπόμνημα απαντήσεως, η προσφεύγουσα, παρατηρώντας ότι η Επιτροπή αναφέρει ότι η απόφασή της εκδόθηκε βάσει κειμένων συντεταγμένων στη γερμανική, την αγγλική και τη γαλλική γλώσσα, υπογραμμίζει ότι, τόσο δυνάμει των κανόνων περί κατανομής των αρμοδιοτήτων που έχουν ανατεθεί στα κοινοτικά όργανα όσο και κατά την ορθή ερμηνεία του άρθρου 235 της Συνθήκης, η Επιτροπή δεν μπορούσε να εξουσιοδοτήσει το αρμόδιο επί θεμάτων ανταγωνισμού μέλος της να εγκρίνει το κείμενο της αποφάσεως στις άλλες γλώσσες στις οποίες το κείμενο είναι αυθεντικό. Προς διαλεύκανση όλων αυτών των ζητημάτων, η προσφεύγουσα ζητεί από το Πρωτοδικείο να υποχρεώσει την Επιτροπή να προσκομίσει τα σχέδια της αποφάσεως της 21ης Δεκεμβρίου 1988 και να επιτρέψει στους διαδίκους να λάβουν γνώση των εγγράφων αυτών.
- 21 Με το δικόγραφο της προσφυγής της, η Bayer συνάγει από το χρονικό διάστημα που μεσολάβησε από την ημερομηνία εκδόσεως της αποφάσεως, η οποία τοποθετείται χρονικώς λίγο πριν από τη λήξη της θητείας του αρμοδίου επιτρόπου, και της κοινοποίησεώς της, στις 10 Φεβρουαρίου 1989, ότι η αιτιολογία της αποφάσεως δεν ήταν ακόμα έτοιμη στις 21 Δεκεμβρίου 1988. Η προσφεύγουσα θεωρεί ότι η αιτιολογία αποτελεί αναπόσπαστο μέρος μιας αποφάσεως

και ότι μία από τις προϋποθέσεις του κύρους της αποφάσεως που λαμβάνεται βάσει των άρθρων 3 και 15 του κανονισμού 17 είναι η έκδοσή της ως ενιαίου συνόλου, περιλαμβάνοντας τόσο την αιτιολογία όσο και τις ουσιαστικές διατάξεις της. Η προσφεύγουσα προσθέτει ότι, όταν έχει αποφασισθεί η αιτιολογία μιας αποφάσεως, δεν μπορούν πλέον να επενεχθούν διορθώσεις, έστω και αν αυτές κρίνονται απαραίτητες. Επικαλούμενη την προαναφερθείσα απόφαση «ωοπαραγωγές όρνιθες», η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι οι πράξεις της Επιτροπής είναι άκυρες αν η αιτιολογία τους δεν έχει οριστικά διατυπωθεί κατά τον χρόνο της εκδόσεώς τους. Ως εκ τούτου, η προσφεύγουσα ζητεί να υποχρεωθεί η Επιτροπή να προσκομίσει το σχέδιο της αποφάσεως, όπως αυτό εγκρίθηκε από το σώμα των επιτρόπων.

22 Με το δικόγραφο της προσφυγής της, η Atochem διερωτάται, ενόψει του χρονικού διαστήματος που μεσολάβησε από την αποστολή του τηλετυπήματος με το οποίο ανακοινώθηκε η λήψη της αποφάσεως έως την κοινοποίησή της, κατά πόσον το κοινοποιηθέν κείμενο αντιστοιχεί όντως στο κείμενο επί του οποίου αποφάσισε η Επιτροπή.

23 Η Enichem, με το δικόγραφο της προσφυγής της, υποστηρίζει ότι παρήλθε ικανό χρονικό διάστημα μεταξύ της εκδόσεως της αποφάσεως και της κοινοποίησής της, οπότε το κοινοποιηθέν κείμενο μπορεί να μην αντιστοιχεί στο κείμενο που εγκρίθηκε, πράγμα το οποίο συνεπάγεται την ακυρότητα της αποφάσεως που κοινοποιήθηκε στους ενδιαφερομένους. Η Enichem ζητεί από τον κοινοτικό δικαστή να υποχρεώσει την Επιτροπή να προσκομίσει, συντεταγμένο στη γλώσσα εργασίας της Επιτροπής, το κείμενο βάσει του οποίου η Επιτροπή εξέδωσε την απόφαση της 21ης Δεκεμβρίου 1988. Η Enichem υποστηρίζει, εξάλλου, ότι η απόφαση εκδόθηκε προτού καταρτισθούν τα οριστικά πρακτικά της ακροάσεως των προσφευγουσών από την Επιτροπή, τα οποία συνετάγησαν στις 13 Φεβρουαρίου 1989. Η προσφεύγουσα υπογραμμίζει ότι, ως εκ τούτου, ούτε η συμβουλευτική επιτροπή, ούτε το σώμα των επιτρόπων, ούτε το αρμόδιο επί θεμάτων ανταγωνισμού μέλος της Επιτροπής μπόρεσαν να λάβουν γνώση του οριστικού κειμένου των πρακτικών της ακροάσεως και, επομένως, η ακρόαση ενώπιον της Επιτροπής απώλεσε κάθε πρακτική σημασία.

24 Η Hoechst, με το δικόγραφο της προσφυγής και το υπόμνημα απαντήσεως, υποστηρίζει ότι η προβλεπόμενη από το άρθρο 190 της Συνθήκης αιτιολογία της αποφάσεως έπρεπε να επεξηγεί τα κύρια νομικά και πραγματικά στοιχεία

επί των οποίων στηρίχθηκε η εν λόγω απόφαση. Επιπλέον, η αιτιολογία αυτή έπρεπε να υφίσταται κατά τον χρόνο της εκδόσεως της αποφάσεως. Είναι ασυμβίβαστη προς το άρθρο 190 της Συνθήκης η εκ των υστέρων τροποποίηση της αιτιολογίας όταν η τροποποίηση αυτή υπερβαίνει τα όρια απλών ορθογραφικών διορθώσεων (προαναφερθείσα απόφαση «ωοπαραγωγές όρνιθες»). Η προσφεύγουσα θεωρεί ότι, στην προκειμένη περίπτωση, έχει κάθε λόγο να πιστεύει ότι οι αρχές αυτές δεν τηρήθηκαν. Εξάλλου, σημειώνει ότι, στις 21 Δεκεμβρίου 1988, έλαβε τηλετύπημα της Επιτροπής που περιελάμβανε μόνο τις ουσιαστικές διατάξεις της αποφάσεως και όχι την αιτιολογία της και στο οποίο γινόταν λόγος για μια απόφαση της 22ας Δεκεμβρίου 1988. Η προσφεύγουσα θεωρεί ότι έχει βάσιμους λόγους να αμφιβάλει σοβαρώς, ενόψει μάλιστα των πληροφοριών που της παρασχέθηκαν από άλλες επιχειρήσεις αποδέκτριες της αποφάσεως, ως προς το αν πράγματι η απόφαση εκδόθηκε βάσει πλήρους προτάσεως για την έκδοση αποφάσεως, περιλαμβάνουσας την απαραίτητη αιτιολογία στη γλώσσα του πρωτοτύπου της αποφάσεως αυτής. Η προσφεύγουσα ζητεί, ως εκ τούτου, να κληθεί η Επιτροπή να προσκομίσει στο Πρωτοδικείο την πρόταση αποφάσεως βάσει της οποίας εξέδωσε, στις 21 Δεκεμβρίου 1988, την απόφαση. Από όσα υποστήριξε η Επιτροπή προς αντίκρουση της προσφυγής, η προσφεύγουσα συνάγει ότι δεν εκδόθηκε απόφαση στην ισπανική, την ιταλική και την ολλανδική γλώσσα. Όμως, κατά την προσφεύγουσα, η απόφαση έπρεπε να εκδοθεί σε όλες τις γλώσσες των αποδεκτών της. Επομένως, η προσφεύγουσα θέτει «ενώπιον του Πρωτοδικείου το ζήτημα αν η απόφαση της Επιτροπής έπρεπε να εκδοθεί βάσει αντιστοιχών σχεδίων». Υποστηρίζει, εξάλλου, ότι, λαμβανομένης υπόψη της εκθέσεως των πραγματικών περιστατικών στην οποία προέβη η Επιτροπή με το υπόμνημα αντικρούσεως, τίθεται το ερώτημα κατά πόσον το αρμόδιο επί θεμάτων ανταγωνισμού μέλος της Επιτροπής μπορούσε να εκδώσει νομοτύπως ή εξέδωσε νομοτύπως την απόφαση στις άλλες γλώσσες στις οποίες το κείμενο είναι αυθεντικό, δεδομένου ότι η θητεία του έληγε στις 5 Ιανουαρίου 1989, ήτοι ένδεκα ημέρες πριν από την ημερομηνία κατά την οποία κατατέθηκαν οι σχετικές μεταφράσεις στη Γενική Γραμματεία της Επιτροπής. Η προσφεύγουσα καταλήγει βάσει των ανωτέρω στο συμπέρασμα ότι «η απόφαση, η οποία έπρεπε να έχει τη μορφή ενιαίας αποφάσεως έναντι όλων των αποδεκτών της, πάσχει στο σύνολό της».

- 25 Η Chemie Holding υποστηρίζει, επίσης επικαλούμενη την προαναφερθείσα απόφαση «ωοπαραγωγές όρνιθες», ότι, δυνάμει του άρθρου 190 της Συνθήκης, η αιτιολογία της αποφάσεως αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της, ενώ, στην υπό κρίση περίπτωση, η οριστική διατύπωση της αιτιολογίας δεν ήταν έτοιμη στις 21 Δεκεμβρίου 1988: έτοιμο ήταν μόνον ένα σχέδιο που είχε καταρτίσει ο αρμόδιος εισηγητής και το οποίο αργότερα τροποποιήθηκε και μεταφράστηκε στη γερμανική γλώσσα. Ως εκ τούτου, η προσφεύγουσα θεωρεί ότι η Επιτροπή δεν εξέδωσε την απόφαση νομοτύπως.

26

Απαντώντας στα διάφορα αυτά επιχειρήματα, η Επιτροπή, με τα υπομνήματα αντικρούσεως και ανταπαντήσεως, υποστηρίζει ότι ο λόγος αυτός, ο οποίος συνίσταται στον ισχυρισμό περί πλημμελειών κατά τη διαδικασία εκδόσεως της αποφάσεως, είναι παντελώς αβάσιμος και ότι δεν στηρίζεται σε σοβαρά στοιχεία, διατείνεται δε ότι τα σχέδια αποφάσεως υποβλήθηκαν στην κρίση του σώματος των επιτρόπων σε έξι γλώσσες, δηλαδή στα αγγλικά, τα γαλλικά τα γερμανικά τα ισπανικά, τα ιταλικά και τα ολλανδικά. Από τα πρακτικά της 945ης συνεδριάσεως της Επιτροπής προκύπτει ότι η απόφαση εκδόθηκε σε τρεις γλώσσες, ήτοι στα αγγλικά, τα γαλλικά και τα γερμανικά, και ότι το σώμα των επιτρόπων ανέθεσε στο αρμόδιο επί θεμάτων ανταγωνισμού μέλος της να προβεί στην έκδοση της αποφάσεως στις άλλες γλώσσες στις οποίες το κείμενο είναι αυθεντικό. Κατά την καθής, αυτή η εξουσιοδότηση είναι σύμφωνη προς το άρθρο 27 του εσωτερικού κανονισμού της, όπως αυτό ίσχυε την εποχή εκείνη, πράγμα το οποίο εξάλλου έχει δεχθεί το Δικαστήριο με την απόφαση της 23ης Σεπτεμβρίου 1986, 5/85, ΑΚΖΟ κατά Επιτροπής (Συλλογή 1986, σ. 2585, σκέψη 40). Κατά την Επιτροπή, η εν λόγω εξουσιοδότηση περιλαμβάνει κατ' ανάγκην τη δυνατότητα του εξουσιοδοτουμένου να προβαίνει στις απαραίτητες γλωσσικές εναρμονίσεις. Μετά από τη σύσκεψη του σώματος των επιτρόπων, έγινε η μετάφραση της αποφάσεως στις τρεις επίσημες γλώσσες στις οποίες το κείμενο δεν είχε ακόμα μεταφραστεί (ήτοι στα δανικά, τα ελληνικά και τα πορτογαλικά). Οι μεταφράσεις αυτές κατατέθηκαν στη Γενική Γραμματεία στις 16 Ιανουαρίου 1989, ημερομηνία κατά την οποία το κείμενο της αποφάσεως σε όλες τις επίσημες γλώσσες της Κοινότητας υποβλήθηκε στους γλωσσολογικούς νομικούς, προκειμένου να διασφαλιστεί η συμφωνία μεταξύ των διαφόρων γλωσσικών αποδόσεων. Οι εν λόγω εργασίες εναρμονίσεως περατώθηκαν στα τέλη Ιανουαρίου 1989. Η Επιτροπή διευκρινίζει ότι είναι σε θέση να καταθέσει στο Πρωτοδικείο, εφόσον αυτό το επιθυμεί, τα έγγραφα τα οποία αναφέρει στα υπομνήματά της. Προσθέτει ότι η σχετική εξουσιοδότηση δεν δόθηκε στον P. Sutherland προσωπικώς αλλά στον αρμόδιο επί θεμάτων ανταγωνισμού επίτροπο.

27

Υπό τις συνθήκες αυτές και ενόψει των εν λόγω δισταγμών γραπτών ισχυρισμών, το Πρωτοδικείο, οφείλοντας, προκειμένου να απαντήσει στους ισχυρισμούς των προσφευγουσών, να προβεί σε σύγκριση μεταξύ, αφενός, της πράξεως που κοινοποιήθηκε στις προσφεύγουσες και δημοσιεύθηκε στην *Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων* και, αφετέρου, της εκδοθείσας πράξεως και δεδομένης, εξάλλου, της προθυμίας της Επιτροπής να παράσχει αποδεικτικά στοιχεία, κάλεσε, στο πλαίσιο της εξουσίας του να διατάσσει αποδείξεις (προαναφερθείσα απόφαση ΑΚΖΟ κατά Επιτροπής), την Επιτροπή, στις 3 Δεκεμβρίου 1991 και στο πλαίσιο των μέτρων οργανώσεως της διαδικασίας, να προσκομίσει, αφενός, τα πρακτικά της συσκέψεως του σώματος των επιτρόπων της 21ης Δεκεμβρίου 1988 και, αφετέρου, το κείμενο της αποφάσεως, όπως αυτή εγκρίθηκε από το σώμα των επιτρόπων.

28

Με τα παραρτήματα 4 και 5 της απαντήσεώς της στο μέτρο οργάνωσης της διαδικασίας, η οποία πρωτοκολλήθηκε στη Γραμματεία του Πρωτοδικείου στις 10 Φεβρουαρίου 1992, η Επιτροπή προσκόμισε:

α) τις σελίδες 41 έως 43 των πρακτικών, στη γαλλική γλώσσα, της 945ης συνεδριάσεως του σώματος των επιτρόπων, της 21ης Δεκεμβρίου 1988, τα οποία φέρουν τον κωδικό COM(88)PV 945 final. Τα πρακτικά αυτά συνοδεύονται από «σελίδα εξωφύλλου», από την οποία προκύπτει, αφενός, ότι οι σελίδες 41 έως 43 περιλαμβάνονται στο μέρος I των πρακτικών, το οποίο αριθμεί συνολικά 60 σελίδες, και, αφετέρου, ότι τα πρακτικά αυτά εγκρίθηκαν από το σώμα των επιτρόπων στις 22 Δεκεμβρίου 1988. Η πρώτη αυτή σελίδα περιέχει τις υπογραφές του Προέδρου και του Γενικού Γραμματέα της Επιτροπής. Το προσκομισθέν αντίγραφο είναι κυρωμένο από τον Γενικό Γραμματέα της Επιτροπής και φέρει σφραγίδα στο άνω μέρος της σελίδας·

β) απόσπασμα ενός εγγράφου με κωδικό SEC(88) 2033, OJ 945, point 15, ημερομηνία την 19η Δεκεμβρίου 1988 και τίτλο «note à l'attention de MM. les membres de la Commission» (σημείωμα υπ' όψιν των μελών της Επιτροπής), συνοδευόμενο από ένα έγγραφο, με κωδικό παράρτημα III και τίτλο «modifications to be included in point 27 — PVC, in point 34 — LDPE» (τροποποιήσεις που πρέπει να επενεχθούν στο σημείο 27 PVC και στο σημείο 34 LdPE)·

γ) τρία σχέδια αποφάσεως, με ημερομηνία την 14η Δεκεμβρίου 1988, στην αγγλική, τη γαλλική και τη γερμανική γλώσσα, τα οποία έφεραν τον κωδικό C(88) 2498.

29

Με τα σχόλιά της σχετικά με το δεύτερο από τα ανωτέρω έγγραφα που φέρει τον κωδικό SEC(88) 2033, σχόλια τα οποία περιέχονται σε συνοδευτική σελίδα, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι από τη φράση «υπό την επιφύλαξη της τροποποίησης που πρέπει να επενεχθεί στο κείμενο, βλ. συνημμένο παράρτημα III» προκύπτει ότι το κείμενο του εδαφίου που έπρεπε να προστεθεί στο σημείο 34 της αποφάσεως LdPE είχε εγκριθεί από τους διευθυντές των γραφείων των επιτρόπων και υποβληθεί στους επιτρόπους μαζί με το υπόλοιπο σχέδιο της αποφάσεως. Η Επιτροπή διευκρινίζει, επιπλέον, ότι τα πρακτικά της συνεδριάσεως της Επιτροπής παραπέμπουν στα πρακτικά της συσκέψεως των διευθυντών των γραφείων των επιτρόπων και ότι κανένα στοιχείο των πρακτικών της συνεδριάσεως της Επιτροπής δεν επιτρέπει να συναχθεί το συμπέρασμα ότι η Επιτροπή δεν ακολούθησε πλήρως τις εισηγήσεις των διευθυντών των γραφείων·

ων των επιτρόπων. Κατά την Επιτροπή, αυτό αποδεικνύει ότι το πρόσθετο εδάφιο πράγματι υποβλήθηκε στην Επιτροπή, η οποία και το ενέκρινε κατά τη συνεδρίασή της στις 21 Δεκεμβρίου 1988.

- 30 Όσον αφορά το έγγραφο που φέρει τον κωδικό C(88) 2498 και το οποίο περιλαμβάνει τα κείμενα του σχεδίου της αποφάσεως που υποβλήθηκαν στο σώμα των επιτρόπων στην αγγλική, τη γαλλική και τη γερμανική γλώσσα, η Επιτροπή αναφέρει ότι τα κείμενα στην ισπανική, την ιταλική και την ολλανδική γλώσσα ήταν όντως έτοιμα στις 21 Δεκεμβρίου 1988 και ότι αυτό δεν αναιρείται από το γεγονός ότι τα κείμενα της αποφάσεως στις γλώσσες αυτές παρελήφθησαν από τις αρμόδιες με τη γλωσσική αναθεώρηση υπηρεσίες μόλις στις 16 Ιανουαρίου 1989. Κατά την Επιτροπή, σύμφωνα με την εσωτερική πρακτική των υπηρεσιών της, τα κείμενα της αποφάσεως και στις εννέα γλώσσες απεστάλησαν ταυτόχρονα για γλωσσική αναθεώρηση. Η Επιτροπή προσθέτει ότι, στην υπό κρίση περίπτωση, η καθυστέρηση αυτή οφειλόταν αποκλειστικά και μόνο στο γεγονός ότι τα κείμενα στη δανική, την ελληνική και την πορτογαλική γλώσσα δεν ήταν έτοιμα παρά στα μέσα Ιανουαρίου 1989 (συνοδευτική σελίδα του παραρτήματος 5 της απαντήσεως της Επιτροπής της 6ης Φεβρουαρίου 1992).

B — Οι περιστάσεις που οδήγησαν το Πρωτοδικείο να διατάξει αποδείξεις στις 10 Μαρτίου 1992

- 31 Με τα υπομνήματά της, τα οποία εξάλλου επιβεβαίωσε με τις δηλώσεις της κατά την προφορική διαδικασία, η Επιτροπή ανέφερε ότι, στις 21 Δεκεμβρίου 1988, στο σώμα των επιτρόπων υποβλήθηκε ένα δεύτερο σχέδιο αποφάσεως, σχετικά με διαδικασία εφαρμογής του άρθρου 85 της Συνθήκης στον τομέα του πολυβινυλοχλωριδίου [απόφαση 89/190/ΕΟΚ (IV-31.865, PVC)]. Συναφώς, ανέφερε ότι η απόφαση που αφορούσε τον τομέα του PVC επέβαλλε κυρώσεις για παραβάσεις σε μεγάλο βαθμό όμοιες προς τις επίδικες και ότι, εξάλλου, οι έρευνες που οδήγησαν στη διαπίτωσή τους, καθώς και οι διάφορες φάσεις της διοικητικής διαδικασίας, διεξήχθησαν παράλληλα. Ομοίως, πρέπει να αναφερθεί ότι οι προσφεύγουσες, τόσο με τα υπομνήματά τους όσο και κατά την προφορική διαδικασία, τόνισαν την ομοιότητα που υφίσταται μεταξύ της υπό

κρίση διαφοράς και της διαφοράς στην υπόθεση PVC, η οποία επίσης υποβλήθηκε στον δικαστικό έλεγχο του Πρωτοδικείου. Στην υπόθεση αυτή, το Πρωτοδικείο εξέδωσε απόφαση με το ακόλουθο διατακτικό:

«[Το Πρωτοδικείο]

1) Κηρύσσει ανυπόστατη την πράξη που κοινοποιήθηκε στις προσφεύγουσες και δημοσιεύθηκε στην Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, L 74, της 17ης Μαρτίου 1989 (σ. 1) υπό τον τίτλο “Απόφαση 89/190/ΕΟΚ της Επιτροπής, της 21ης Δεκεμβρίου 1988, σχετικά με διαδικασία εφαρμογής του άρθρου 85 της Συνθήκης ΕΟΚ (IV-31.865, PVC)”.

2) Απορρίπτει τις προσφυγές ως απαράδεκτες.

3) Καταδικάζει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα.»

32 Ενόψει, αφενός, της αποδεδειγμένης και αναγνωρισμένης ομοιότητας των δύο διαφορών και, αφετέρου, των εγγράφων που κατέθεσε η Επιτροπή στο πλαίσιο του ανωτέρω περιγραφέντος μέτρου οργάνωσης της διαδικασίας, το Πρωτοδικείο διέταξε, στις 10 Μαρτίου 1992, «την Επιτροπή να προσκομίσει το αργότερο την Τρίτη, 31 Μαρτίου 1992 και ώρα 12: 00, επίσημο αντίγραφο του πρωτοτύπου της αποφάσεως της Επιτροπής της 21ης Δεκεμβρίου 1988 σχετικά με διαδικασία εφαρμογής του άρθρου 85 της Συνθήκης ΕΟΚ (IV/31.866, LdPE) (89/191/ΕΟΚ), όπως αυτή εγκρίθηκε από το σώμα των επιτρόπων κατά τη συνεδρίαση της 21ης Δεκεμβρίου 1988 και κυρώθηκε σύμφωνα με τις διατάξεις του εσωτερικού κανονισμού της Επιτροπής, και τούτο σε όλες τις γλώσσες στις οποίες εκδόθηκε η απόφαση αυτή».

33 Στις 31 Μαρτίου 1992, η Επιτροπή κατέθεσε στη δικογραφία επίσημο αντίγραφο του πρωτοτύπου του εγγράφου που αποτελεί, κατ’ αυτήν, την απόφαση της Επιτροπής της 21ης Δεκεμβρίου 1988 σχετικά με διαδικασία εφαρμογής του άρθρου 85 της Συνθήκης ΕΟΚ (IV/31.866, LdPE), στις έξι γλώσσες στις οποίες το κείμενο είναι αυθεντικό, ήτοι στην αγγλική, τη γαλλική, τη γερμανική, την ισπανική, την ιταλική και την ολλανδική. Η συνοδευτική σελίδα του κειμένου σε καθεμία από τις γλώσσες αυτές φέρει τον τύπο της κυρώσεως σύμφωνα με το άρθρο 12 του εσωτερικού κανονισμού της Επιτροπής, κατά την

τότε ισχύουσα διατύπωσή του. Η κύρωση αυτή δεν είναι χρονολογημένη. Είναι συντεταγμένη στη γαλλική γλώσσα και αναφέρει ότι «η (...) απόφαση εγκρίθηκε από την Επιτροπή κατά την 945η συνεδρίασή της που πραγματοποιήθηκε στις Βρυξέλλες στις 21 Δεκεμβρίου 1988». Πρέπει ακόμα να παρατηρηθεί ότι ο τύπος της κυρώσεως, σε καθεμία από τις γλώσσες του αυθεντικού κειμένου, αναφέρει τον αριθμό των σελίδων που περιλαμβάνει η κυρούμενη πράξη. Ομοίως, σε καθεμία από τις γλώσσες του αυθεντικού κειμένου, ο τύπος της κυρώσεως ακολουθείται από τις υπογραφές του Προέδρου και του Γενικού Γραμματέα της Επιτροπής και, επιπλέον, η συνοδευτική σελίδα σε κάθε γλώσσα φέρει σφραγίδα στο άνω μέρος της.

- 34 Με το έγγραφο της 31ης Μαρτίου 1992, το οποίο συνόδευε τα έγγραφα που υποβλήθηκαν κατά τα ανωτέρω στο Πρωτοδικείο, η Επιτροπή αναφέρει ότι τα προσκομισθέντα έγγραφα είναι πανομοιότυπα με εκείνα τα οποία κοινοποιήθηκαν στις προσφεύγουσες και ότι, συνεπώς, εμπεριέχουν τις γλωσσικές τροποποιήσεις που επέφερε η υπηρεσία γλωσσομαθών νομικών. Κατά την Επιτροπή, η συνοδευτική σελίδα αποτελεί επίσημο αντίγραφο της κυρώσεως που πραγματοποιήθηκε σύμφωνα με το άρθρο 12 του εσωτερικού κανονισμού της Επιτροπής. Η Επιτροπή αναγνώρισε, με το ίδιο έγγραφο, ότι η κύρωση αυτή είναι πρόσφατη και πραγματοποιήθηκε με μοναδικό σκοπό να δώσει τη δυνατότητα στην Επιτροπή να συμμορφωθεί προς τη διάταξη του Πρωτοδικείου.
- 35 Επιπλέον, πρέπει να υπενθυμιστεί ότι, ως προς το σημείο αυτό, η Επιτροπή, με την απάντησή της στο πλαίσιο του μέτρου οργανώσεως της διαδικασίας της 3ης Δεκεμβρίου 1991, τόνισε ότι το γνήσιο του κειμένου της αποφάσεως, όπως αυτή κοινοποιήθηκε στις προσφεύγουσες, εξασφαλίζεται, αφενός, μέσω της υπογραφής των πρακτικών της συνεδριάσεως της Επιτροπής από τον Πρόεδρο και τον Γενικό Γραμματέα της Επιτροπής και, αφετέρου, μέσω της υπογραφής του Γενικού Γραμματέα στην τελευταία σελίδα της αποφάσεως. Ομοίως, η Επιτροπή διατείνεται, στηριζόμενη στην απόφαση του Δικαστηρίου της 17ης Οκτωβρίου 1989, 97/87 έως 99/87, Dow Chemical Iberica κ.λπ. κατά Επιτροπής (Συλλογή 1989, σ. 3165, σκέψη 59), ότι δεν υφίσταται καμία διάταξη που να υποχρεώνει τον αρμόδιο επί θεμάτων ανταγωνισμού επίτροπο να υπογράψει το κείμενο της κοινοποιουμένης αποφάσεως αλλά ότι, αντιθέτως, ο επίτροπος μπορεί να περιοριστεί στην υπογραφή του συνοδευτικού εγγράφου (συνοδευτική σελίδα του παραρτήματος 4 της απαντήσεως της Επιτροπής της 6ης Φεβρουαρίου 1992).

Γ — Το μέτρο οργανώσεως της διαδικασίας της 2ας Απριλίου 1992 και οι γραπτές παρατηρήσεις των προσφευγουσών όσον αφορά τις συνέπειες που πρέπει να συναχθούν από τα έγγραφα που προσκόμισε η Επιτροπή

- 36 Στις 2 Απριλίου 1992, το Πρωτοδικείο διαβίβασε στις προσφεύγουσες τα ανωτέρω περιγραφέντα έγγραφα που προσκόμισε η Επιτροπή στο πλαίσιο της αποδείξεως που διατάχθηκε στις 10 Μαρτίου 1992 και τα οποία συνοδεύονταν από σχόλια της Επιτροπής, ζήτησε δε από όσες προσφεύγουσες είχαν προβάλει λόγο ακυρώσεως στηριζόμενο στην ύπαρξη διαφορών μεταξύ των κειμένων της αποφάσεως στις διάφορες γλώσσες, καθώς και μεταξύ του σχεδίου της αποφάσεως που είχε στην κατοχή της η Επιτροπή κατά την ημερομηνία εκείνη και του κειμένου που κοινοποιήθηκε σε καθεμία από τις εν λόγω προσφεύγουσες, να αναφέρουν αν, ενόψει των εγγράφων που προσκόμισε η Επιτροπή, ενέμεναν σ' αυτόν τον λόγο ακυρώσεως, οπότε όφειλαν να προσκομίσουν, προς στήριξη των ισχυρισμών τους, συνοπτικό πίνακα που να εμφανίζει τις προβαλλόμενες διαφορές μεταξύ της εγκριθείσας και της κοινοποιηθείσας πράξεως.
- 37 Ομοίως, το Πρωτοδικείο κάλεσε τις προσφεύγουσες, σύμφωνα με το άρθρο 64, παράγραφος 3, στοιχείο β', του Κανονισμού Διαδικασίας, να καταθέσουν έγγραφες παρατηρήσεις επί των προσκομισθέντων στο πλαίσιο της ως άνω αποδείξεως εγγράφων, και τούτο λαμβάνοντας υπόψη την προμνησθείσα απόφαση PVC.
- 38 Κατόπιν της προσκλήσεως αυτής, οι εταιρίες BASF, Bayer, Enichem, Chemie Holding, Hoechst Atochem, Dow Chemical, Neste και Shell International Chemical υπέβαλαν στο Πρωτοδικείο συγκριτική ανάλυση του κειμένου της πράξεως που τους κοινοποιήθηκε και του κειμένου του σχεδίου αποφάσεως το οποίο υποβλήθηκε στο σώμα των επιτρόπων στις 21 Δεκεμβρίου 1988. Οι προσφεύγουσες, αφού ανέλυσαν καθεμία το κείμενο στη γλώσσα που τη δέσμευε, κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι τόσο η αιτιολογία όσο και οι ουσιαστικές διατάξεις της κοινοποιηθείσας πράξεως είχαν τροποποιηθεί σε σχέση προς το σχέδιο αποφάσεως που υποβλήθηκε στην Επιτροπή και ότι οι τροποποιήσεις αυτές υπερέβαιναν κατά πολύ το μέτρο των απλών γραμματικών ή συντακτικών αλλαγών, οι οποίες είναι παραδεκτές σύμφωνα με την προαναφερθείσα νομολογία του Δικαστηρίου (απόφαση «ωοπαραγωγές όρνιθες»).

- 39 Πιο συγκεκριμένα, όλες οι προσφεύγουσες ανέφεραν ότι στο σημείο 34 της προσβαλλομένης πράξεως προστέθηκε ένα νέο εδάφιο, και τούτο σε όλες τις γλώσσες του πρωτοτύπου. Οι προσφεύγουσες, στηριζόμενες ιδίως στις σκέψεις 44 έως 47 της προαναφερθείσας αποφάσεως PVC, οι οποίες αφορούσαν ανάλογη προσθήκη στην πράξη που αφορούσε τον τομέα του PVC και η οποία είχε εκδοθεί την ίδια ημέρα, υποστήριξαν ότι η Επιτροπή δεν αποδείκνυε ότι το σώμα των επιτρόπων ενέκρινε πράγματι την προσθήκη αυτού του εδαφίου που συνιστούσε ουσιώδη τροποποίηση της προσβαλλομένης πράξεως, τροποποίηση της οποίας το κείμενο, συντεταγμένο στη γαλλική και την αγγλική γλώσσα, εγκρίθηκε κατά τη διάρκεια ειδικής συσκέψεως των διευθυντών των γραφείων των επιτρόπων στις 19 Δεκεμβρίου 1988 [Doc. SEC(88) 2033].
- 40 Ορισμένες προσφεύγουσες, ήτοι η BASF, η Hoechst, η Bayer, η Enichem και η Chemie Holding, αφενός, επανέλαβαν ή δήλωσαν ότι εμμένουν σ' αυτόν τον προβληθέντα λόγο ακυρώσεως και, αφετέρου, συμπλήρωσαν τον λόγο αυτόν, υποστηρίζοντας ότι οι εν λόγω ασυμφωνίες των κειμένων συνιστούν παραβίαση της αρχής της απαγορεύσεως της αλλοιώσεως των πράξεων της Επιτροπής μετά την έκδοσή τους. Οι λοιπές προσφεύγουσες υποστήριξαν ότι, ενόψει των στοιχείων που προσκόμισε η Επιτροπή, προβάλλουν λόγο ακυρώσεως συνιστάμενο στην παραβίαση της αρχής της απαγορεύσεως της αλλοιώσεως των πράξεων.
- 41 Εξάλλου, όλες οι προσφεύγουσες επικαλέσθηκαν, με τις παρατηρήσεις τους, έναν πρώτο πρόσθετο λόγο ακυρώσεως, συνιστάμενο στην έλλειψη αρμοδιότητας του εκδότη της πράξεως. Αυτός ο πρώτος πρόσθετος λόγος ακυρώσεως περιλαμβάνει δύο σκέλη.
- 42 Πρώτον, οι προσφεύγουσες αμφισβητούν την καθ' ύλην αρμοδιότητα του αρμοδίου επί θεμάτων ανταγωνισμού επιτρόπου να εκδώσει τις πράξεις που κοινοποιήθηκαν και δημοσιεύθηκαν στην ισπανική, την ιταλική και την ολλανδική γλώσσα.
- 43 Συναφώς, όλες οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν ότι η απόφαση ουδέποτε εγκρίθηκε από το σώμα των επιτρόπων στην ισπανική, την ιταλική και την ολλανδική γλώσσα, αφού, κατά τη συνεδρίαση της 21ης Δεκεμβρίου 1988, το

σώμα είχε στη διάθεσή του το κείμενο του σχεδίου αποφάσεως μόνο στην αγγλική, τη γαλλική και τη γερμανική γλώσσα. Οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν ότι, σύμφωνα με το άρθρο 27, παράγραφος 1, του εσωτερικού κανονισμού της Επιτροπής, κατά την τότε ισχύουσα διατύπωσή του, το οποίο δεν επιδέχεται διασταλτική ερμηνεία, ο αρμόδιος επί θεμάτων ανταγωνισμού επίτροπος δεν μπορεί να εξουσιοδοτηθεί να εγκρίνει μόνος του εκείνα τα κείμενα της προσβαλλομένης πράξεως, στις γλώσσες στις οποίες το κείμενο είναι αυθεντικό, τα οποία δεν ήταν ακόμα έτοιμα κατά τον χρόνο της συνεδριάσεως του σώματος των επιτρόπων στις 21 Δεκεμβρίου 1988, εφόσον μια τέτοια εξουσιοδότηση υπερβαίνει το πλαίσιο των προπαρασκευαστικών μέτρων ή των μέτρων διαχειρίσεως που προβλέπονται από το άρθρο 27 του εσωτερικού κανονισμού της Επιτροπής και θα συνιστούσε παραβίαση της αρχής της συλλογικότητας.

- 44 Δεύτερον, οι προσφεύγουσες αμφισβητούν, στο πλαίσιο τους δευτέρου σκέλους του πρώτου πρόσθετου λόγου ακυρώσεως, την αρμοδιότητα *ratione temporis* του αρμοδίου επί θεμάτων ανταγωνισμού επιτρόπου να εκδώσει τις πράξεις που κοινοποιήθηκαν στις προσφεύγουσες και δημοσιεύθηκαν στην *Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων*. Συναφώς, οι προσφεύγουσες, αναλύοντας τις εξηγήσεις της Επιτροπής σχετικά με την εξέλιξη της διαδικασίας εγκρίσεως και αναθεωρήσεως της αποφάσεως, συνάγουν ότι οι γλωσσικές αποδόσεις της αποφάσεως όντως δεν ήταν έτοιμες στο σύνολό τους πριν από τις 16 Ιανουαρίου 1989. Οι προσφεύγουσες καταλήγουν στο συμπέρασμα ότι το σύνολο των πράξεων, όπως αυτές κοινοποιήθηκαν σε κάθε μία από τις έξι γλώσσες στις οποίες το κείμενο είναι αυθεντικό, αναγκαστικά εγκρίθηκε μετά τις 5 Ιανουαρίου 1989, ημερομηνία κατά την οποία έληγε η θητεία του P. Sutherland, αρμοδίου επιτρόπου επί θεμάτων ανταγωνισμού. Στηριζόμενες στην προαναφερθείσα απόφαση PVC, οι προσφεύγουσες διατείνονται ότι η δακτυλογραφημένη ένδειξη «Για την Επιτροπή, Peter Sutherland, μέλος της Επιτροπής», που υπάρχει στο τέλος του κειμένου των κοινοποιηθεισών πράξεων, ακόμα και αν γίνει δεκτό ότι, καιτοι δεν υπάρχει ιδιόχειρη υπογραφή του P. Sutherland, ισοδυναμεί με υπογραφή του τελευταίου, τέθηκε οπωσδήποτε είτε μετά την ημερομηνία κατά την οποία έληγε η θητεία του εν λόγω επιτρόπου, είτε πριν από τις 5 Ιανουαρίου 1989, δηλαδή σε χρόνο κατά τον οποίο δεν υπήρχαν οι κοινοποιηθείσες και δημοσιευθείσες πράξεις. Συνεπώς, κατά τις προσφεύγουσες, η προσβαλλόμενη πράξη εκδόθηκε από αρχή αναρμόδια *ratione temporis*.

- 45 Στο πλαίσιο του δευτέρου πρόσθετου λόγου ακυρώσεως, οι προσφεύγουσες παρατηρούν ότι, παρά τη διάταξη του Πρωτοδικείου της 10ης Μαρτίου 1992, η

οποία την υποχρέωνε να προσκομίσει το έγγραφο αυτό σε κάθε μία από τις γλώσσες στις οποίες το κείμενο είναι αυθεντικό, η Επιτροπή ουδόλως προσκόμισε επίσημο αντίγραφο του πρωτοτύπου της αποφάσεως, κυρωμένο κατά τους όρους του άρθρου 12 του τότε ισχύοντος εσωτερικού κανονισμού της, σύμφωνα με το οποίο «οι πράξεις που εκδίδει η Επιτροπή κατόπιν συσκέψεως (...) κυρώνονται, στην αυθεντική τους γλώσσα, με τις υπογραφές του Προέδρου και του Εκτελεστικού Γραμματέα».

46. Επικαλούμενες το γεγονός ότι η πράξη που κηρύχθηκε ανυπόστατη με την απόφαση PVC του Πρωτοδικείου είχε εκδοθεί υπό συνθήκες απολύτως ανάλογες προς αυτές που οδήγησαν στην έκδοση της προσβαλλομένης στην υπό κρίση υπόθεση πράξεως, οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν ότι το Πρωτοδικείο θα πρέπει να εφαρμόσει κατ' αναλογίαν τη συλλογιστική της αποφάσεως εκείνης και στα πραγματικά περιστατικά της υπό κρίση υποθέσεως.
47. Στηριζόμενες στην ως άνω απόφαση του Πρωτοδικείου, οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν ότι μόνο η κύρωση της αποφάσεως, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 12 του εσωτερικού κανονισμού της Επιτροπής, σε συνδυασμό προς τα πρακτικά της συνεδριάσεως της Επιτροπής, τα οποία να έχουν καταρτισθεί και υπογραφεί σύμφωνα με το άρθρο 10 του εσωτερικού κανονισμού της Επιτροπής και στα οποία να μνημονεύεται η έγκριση της πράξεως αυτής, θα επέτρεπε να διαπιστωθεί με βεβαιότητα η ύπαρξη του κειμένου της εν λόγω πράξεως και του περιεχομένου της, καθώς και αν η εν λόγω πράξη ανταποκρίνεται ακριβώς στη βούληση του σώματος των επιτρόπων. Δεύτερον, η κύρωση, με τη χρονολόγηση της πράξεως και την υπογραφή της από τον Πρόεδρο και τον Γενικό Γραμματέα, καθιστά δυνατή την εξακρίβωση της αρμοδιότητας του εκδότη της πράξεως. Τρίτον, καθιστώντας την πράξη εκτελεστή, η κύρωση εξασφαλίζει την πλήρη ενσωμάτωσή της στην κοινοτική έννομη τάξη.
48. Συναφώς, οι προσφεύγουσες δεν δέχονται ότι το διαβιβαστικό έγγραφο της αποφάσεως, το οποίο φέρει χρονολογία 5 Ιανουαρίου 1989 και την υπογραφή του P. Sutherland, μπορεί, καθ' οιονδήποτε τρόπο, να αντικαταστήσει την κύρωση που προβλέπει ο εσωτερικός κανονισμός της Επιτροπής, δεδομένου ότι το έγγραφο αυτό δεν μπορεί, κατά τις προσφεύγουσες, να εξομοιωθεί προς αυτή καθαυτήν την απόφαση της Επιτροπής.

- 49 Οι προσφεύγουσες διατυπώνουν την ίδια παρατήρηση και όσον αφορά τη σφραγίδα «κεκυρωμένο ακριβές αντίγραφο», η οποία συνοδεύεται από τη μη χρονολογημένη υπογραφή του D. Williamson, Γενικού Γραμματέα της Επιτροπής, και έχει τεθεί στην πρώτη σελίδα των κειμένων της αποφάσεως σε κάθε μία από τις έξι γλώσσες στις οποίες το κείμενο είναι αυθεντικό, τα οποία κατέθεσε η Επιτροπή στις 31 Μαρτίου 1992.
- 50 Στο πλαίσιο του τρίτου πρόσθετου λόγου ακυρώσεως, οι προσφεύγουσες αρνούνται να αναγνωρίσουν οποιαδήποτε νομική ισχύ στον τύπο της κυρώσεως που υπογράφεται από τον Γενικό Γραμματέα και τον Πρόεδρο της Επιτροπής J. Delors, και ο οποίος προστέθηκε εκ των υστέρων στα ως άνω έγγραφα που κατατέθηκαν στις 31 Μαρτίου 1992.
- 51 Οι προσφεύγουσες, παρατηρώντας ότι η Επιτροπή αναγνωρίζει ότι η εν λόγω κύρωση προστέθηκε αποκλειστικώς και μόνο για να μπορέσει η Επιτροπή να συμμορφωθεί προς τη διάταξη του Πρωτοδικείου της 10ης Μαρτίου 1992, υποστηρίζουν ότι το κύρος της διαδικασίας κυρώσεως εξαρτάται από το αν έχει γίνει πριν από την κοινοποίηση της αποφάσεως στους αποδέκτες της και ότι αυτή η καθυστερημένη επίθεση του τύπου κυρώσεως συμβάλλει, αντιθέτως, στην υφιστάμενη σύγχυση όσον αφορά τη χρονολογία και το περιεχόμενο της προσβαλλομένης πράξεως.
- 52 Ως προς το σημείο αυτό, ορισμένες από τις προσφεύγουσες εμμένουν στο γεγονός ότι αυτή η καθυστερημένη κύρωση δεν είναι χρονολογημένη και ότι ο ίδιος τύπος στη γαλλική γλώσσα έχει τεθεί στο κείμενο της αποφάσεως σε όλες τις γλώσσες, ενώ, κατά τη γνώμη τους, σύμφωνα με την προπαρατεθείσα διάταξη του εσωτερικού κανονισμού της Επιτροπής, η κύρωση γίνεται στην αντίστοιχη γλώσσα καθενός από τα αυθεντικά κείμενα της αποφάσεως, όπως αυτή έχει εγκριθεί.
- 53 Τέλος, οι προσφεύγουσες προβάλλουν έναν τέταρτο πρόσθετο λόγο ακυρώσεως, συνιστάμενο στο ότι, ελλείψει προσηκόντως εκδοθείσας και κυρωθείσας αποφάσεως, η προσβαλλόμενη πράξη δεν τους έχει νομοτύπως κοινοποιηθεί.

Επί του παραδεκτού

Όσον αφορά το παραδεκτό της προσφυγής στην υπόθεση T-103/89, Shell International Chemical κατά Επιτροπής

Επιχειρηματολογία των διαδίκων

- 54 Η Επιτροπή προβάλλει ένσταση απαραδέκτου κατά της προσφυγής της Shell International Chemical (T-103/89), επικαλούμενη το γεγονός ότι ασκήθηκε καθ' υπέρβαση της προθεσμίας των δύο μηνών και δέκα ημερών που διέθετε η εν λόγω εταιρία δυνάμει του άρθρου 173, τρίτο εδάφιο, της Συνθήκης και του παραρτήματος II του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου, περί παρακτάσεως των προθεσμιών λόγω αποστάσεως.
- 55 Προς στήριξη της ενστάσεώς της η Επιτροπή προσκόμισε μια απόδειξη παραλαβής συστημένης επιστολής, υπογεγραμμένη και χρονολογημένη από έναν εκπρόσωπο της ταχυδρομικής υπηρεσίας του Ηνωμένου Βασιλείου, από την οποία προκύπτει ότι η απόφαση κοινοποιήθηκε στην προσφεύγουσα εταιρία το Σάββατο, 11 Φεβρουαρίου 1989. Εφαρμόζοντας τη μέθοδο υπολογισμού των προθεσμιών ασκήσεως της προσφυγής η οποία απορρέει, ιδίως, από την απόφαση του Δικαστηρίου της 15ης Ιανουαρίου 1987, 152/85, Misset κατά Συμβουλίου (Συλλογή 1987, σ. 223), σύμφωνα με την οποία η προθεσμία που εκφράζεται σε ημερολογιακούς μήνες εκπνέει την ημέρα η οποία φέρει, στον μήνα που προκύπτει από την προθεσμία, τον ίδιο αριθμό με την ημέρα ενάρξεως της προθεσμίας, η Επιτροπή καταλήγει στο συμπέρασμα ότι η προθεσμία ασκήσεως της προσφυγής που διέθετε η προσφεύγουσα — ήτοι, εν προκειμένω, οι δύο μήνες και δέκα ημέρες — έληξε την Παρασκευή 21 Απριλίου 1989 και ώρα 24:00. Ως εκ τούτου, η προσφυγή, η οποία ασκήθηκε τη Δευτέρα 24 Απριλίου 1989, είναι εκπρόθεσμη.
- 56 Με τις παρατηρήσεις της επί της ενστάσεως απαραδέκτου, η προσφεύγουσα δεν αμφισβητεί ούτε τη διάρκεια της εφαρμοστέας προθεσμίας ασκήσεως της προσφυγής, ούτε την προτεινόμενη από την Επιτροπή μέθοδο υπολογισμού της προθεσμίας. Αμφισβητεί, ωστόσο, την ημερομηνία της 11ης Φεβρουαρίου 1989,

η οποία είναι η ημερομηνία κατά την οποία το επίδικο έγγραφο παρελήφθη από την ταχυδρομική υπηρεσία και η οποία ανεγράφη, κατά λάθος, από έναν υπάλληλο των ταχυδρομείων εντός του ειδικού πλαισίου της αποδείξεως το οποίο προορίζεται για τον παραλήπτη. Η προσφεύγουσα βεβαιώνει, εξάλλου, ότι το έγγραφο παραδόθηκε, και επομένως η απόφαση κοινοποιήθηκε, τη Δευτέρα 13 Φεβρουαρίου 1989. Προς στήριξη των ισχυρισμών της, η προσφεύγουσα προσκομίζει, μεταξύ άλλων, ένορκη κατάθεση υπογεγραμμένη από τον διευθυντή της υπηρεσίας πελατών του νοτιοανατολικού ταχυδρομικού τομέα του Λονδίνου.

- 57 Με τις συμπληρωματικές παρατηρήσεις της, η Επιτροπή αναγνωρίζει ότι η προσφεύγουσα προσκομίζει πειστικά, εκ πρώτης όψεως, αποδεικτικά στοιχεία, ικανά να οδηγήσουν το Πρωτοδικείο να μη δεχθεί την απόδειξη που συνιστά η ταχυδρομική απόδειξη παραλαβής.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

- 58 Όπως προκύπτει από πάγια νομολογία, η αυστηρή εφαρμογή των κοινοτικών ρυθμίσεων περί των δικονομικών προθεσμιών ανταποκρίνεται στην απαιτούμενη ασφάλεια δικαίου και στην ανάγκη αποφυγής οποιασδήποτε διακρίσεως ή αυθαίρετης μεταχειρίσεως κατά την απονομή της δικαιοσύνης (απόφαση του Δικαστηρίου της 26ης Νοεμβρίου 1985, 42/85, Cockerill-Sambre κατά Επιτροπής, Συλλογή 1985, σ. 3749, σκέψη 10). Κατά πάγια επίσης νομολογία, οι προθεσμίες ασκήσεως της προσφυγής δεν υπόκεινται στη διακριτική ευχέρεια ούτε του δικαστή ούτε των διαδικιών και έχουν χαρακτήρα κανόνων δημοσίας τάξεως (απόφαση του Πρωτοδικείου της 29ης Μαΐου 1991, T-12/90, Bayer κατά Επιτροπής, Συλλογή 1991, σ. II-219, καθώς και απόφαση του Δικαστηρίου της 15ης Δεκεμβρίου 1994, C-195/91 P, η οποία δεν έχει ακόμα δημοσιευθεί στη Συλλογή).
- 59 Προκειμένου για τον καθορισμό της ημερομηνίας κοινοποιήσεως μιας αποφάσεως, η οποία, κατά το άρθρο 173, τρίτο εδάφιο, της Συνθήκης, αποτελεί το σημείο ενάρξεως της προθεσμίας ασκήσεως προσφυγής ενώπιον του Πρωτοδικείου, γίνεται κατά πάγια νομολογία δεκτό ότι η απόφαση θεωρείται δεόντως κοινοποιηθείσα όταν γνωστοποιείται στον αποδέκτη της και παρέχεται σ' αυτόν η δυνατότητα να λάβει γνώση του περιεχομένου της. Στο πλαίσιο αυτό, το Πρωτοδικείο παρατηρεί ότι, κατά τη νομολογία, η αποστολή συστημένης

επιστολής επί αποδειξει παραλαβής συνιστά πρόσφορο τρόπο κοινοποίησεως, εφόσον επιτρέπει τον μετά βεβαιότητας προσδιορισμό του χρόνου ενάρξεως της προθεσμίας (προαναφερθείσα απόφαση του Πρωτοδικείου στην υπόθεση Bayer κατά Επιτροπής).

- 60 Το Πρωτοδικείο παρατηρεί, εξετάζοντας την ταχυδρομική απόδειξη παραλαβής που προσκόμισε η Επιτροπή, ότι εντός του πλαισίου που τιτλοφορείται «ημερομηνία και υπογραφή του αποδέκτη» έχει μεν αναγραφεί η ημερομηνία της 11ης Φεβρουαρίου 1989, δεν υπάρχει όμως καμία υπογραφή. Επιπλέον, τόσο από την ένορκη κατάθεση του διευθυντή της υπηρεσίας πελατών του νοτιοανατολικού ταχυδρομικού τομέα του Λονδίνου, όσο και από τα συνημμένα έγγραφα, αποδεικνύεται επαρκώς ότι, στην πραγματικότητα, η ημερομηνία της 11ης Φεβρουαρίου 1989 ανεγράφη, εντός του πλαισίου αυτού, κατά λάθος από έναν υπάλληλο της ταχυδρομικής υπηρεσίας, κατά τη στιγμή της παραλαβής του φακέλου σε κάποιο ταχυδρομικό κατάστημα του Λονδίνου, και όχι από εκπρόσωπο της προσφεύγουσας κατά τον χρόνο της παραδόσεως του φακέλου στην προσφεύγουσα εταιρία. Συνεπώς, οι πληροφορίες που περιέχονται στην εν λόγω ταχυδρομική απόδειξη παραλαβής είναι, όσον αφορά την ημερομηνία παραδόσεως του φακέλου, εσφαλμένες και δεν μπορούν, ως εκ τούτου, να ληφθούν υπόψη.
- 61 Τα αποδεικτικά στοιχεία που προσκόμισε η προσφεύγουσα — ιδίως, η ως άνω ένορκη κατάθεση του εκπροσώπου της ταχυδρομικής υπηρεσίας — αποδεικνύουν ότι ο φάκελος που περιείχε την επίδικη απόφαση παραδόθηκε στην προσφεύγουσα στις 13 Φεβρουαρίου 1989. Συνεπώς, αυτή είναι η ημερομηνία κοινοποίησεως της αποφάσεως στην προσφεύγουσα, κατά την έννοια του άρθρου 173, τρίτο εδάφιο, της Συνθήκης.
- 62 Κατ' εφαρμογήν της μεθόδου υπολογισμού των προθεσμιών που δέχθηκε το Δικαστήριο με την προαναφερθείσα απόφαση Misset κατά Επιτροπής, η προθεσμία των δύο μηνών και δέκα ημερών που διέθετε η προσφεύγουσα για την άσκηση της προσφυγής έληγε στις 23 Απριλίου 1989. Ωστόσο, το Πρωτοδικείο παρατηρεί ότι η 23η Απριλίου 1989 ήταν Κυριακή και ότι, σύμφωνα με το άρθρο 80, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου, κατά την τότε ισχύουσα διατύπωσή του, όταν η λήξη της προθεσμίας συμπίπτει με ημέρα Κυριακή, η προθεσμία παρατείνεται μέχρι την επόμενη εργάσιμη ημέρα. Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι η προσφυγή της Shell International Chemical, που παρελήφθη από το Δικαστήριο στις 24 Απριλίου 1989, ασκήθηκε εμπροθέσμως.

63 Συνεπώς, η προσφυγή T-103/89 πρέπει να κριθεί παραδεκτή.

Όσον αφορά το παραδεκτό των προσθέτων λόγων ακυρώσεως που προέβαλαν οι προσφεύγουσες με τις παρατηρήσεις που κατέθεσαν στο πλαίσιο του μέτρου οργανώσεως της διαδικασίας της 2ας Απριλίου 1992

64 Όπως αναφέρεται ανωτέρω, οι προσφεύγουσες προέβαλαν τέσσερις νέους λόγους ακυρώσεως με τις παρατηρήσεις που κατέθεσαν στο πλαίσιο του μέτρου οργανώσεως της διαδικασίας της 2ας Απριλίου 1992. Οι παρατηρήσεις αυτές αφορούν τις συνέπειες που πρέπει να συναχθούν ενόψει των εγγράφων που προσκόμισε η Επιτροπή στο πλαίσιο των αποδείξεων της 10ης Μαρτίου 1992.

65 Κατά το άρθρο 48, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας του Πρωτοδικείου, η προβολή νέων ισχυρισμών κατά τη διάρκεια της δίκης απαγορεύεται, εκτός αν στηρίζονται σε νομικά ή πραγματικά στοιχεία που ανέκλυψαν κατά τη διαδικασία.

66 Το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι οι τέσσερις νέοι λόγοι ακυρώσεως στηρίζονται όλοι σε πραγματικά στοιχεία τα οποία, απτόμενα της εσωτερικής λειτουργίας της Επιτροπής, προβλήθηκαν από την καθής κατά τη διάρκεια της δίκης, ιδίως με την απάντησή της στο πλαίσιο των αποδείξεων που διέταξε το Πρωτοδικείο.

67 Συνεπώς, οι τέσσερις πρόσθετοι λόγοι ακυρώσεως που προέβαλαν οι προσφεύγουσες πρέπει, κατά πάσα περίπτωση, να κριθούν παραδεκτοί.

Επί της ουσίας

Επί των αιτημάτων με τα οποία ζητείται να αναγνωρισθεί το ανυπόστατο της κοινοποιηθείσας στις προσφεύγουσες πράξεως ή, επικουρικώς, η ακυρότητα της επίδικης αποφάσεως

- 68 Το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι, προς στήριξη των αιτημάτων τους, οι προσφεύγουσες επικαλέσθηκαν αρχικά, με τα δικόγραφα των προσφυγών τους, τρεις ομάδες λόγων ακυρώσεως, συνισταμένων στην προσβολή θεμελιωδών δικαιωμάτων, στην παράβαση ουσιώδους τύπου και στο γεγονός ότι η εκ μέρους της Επιτροπής εκτίμηση, όπως και ο νομικός χαρακτηρισμός των πραγματικών περιστατικών, είναι ανεπαρκής ή εσφαλμένη από πλευράς του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης. Όπως προαναφέρθηκε, οι προσφεύγουσες προέβαλαν, με τις παρατηρήσεις τους στο πλαίσιο του μέτρου οργανώσεως της διαδικασίας της 2ας Απριλίου 1992, τέσσερις πρόσθετους λόγους ακυρώσεως.
- 69 Το Πρωτοδικείο κρίνει ότι πρέπει να αποφανθεί πρώτα επί ορισμένων από τους πρόσθετους λόγους ακυρώσεως που προέβαλαν οι προσφεύγουσες. Συναφώς, πρέπει να εξεταστεί, καταρχάς, ο λόγος ακυρώσεως που συνίσταται στην παραβίαση της αρχής της απαγορεύσεως της αλλοιώσεως της πράξεως μετά την έκδοσή της, κατά δεύτερον, ο λόγος ακυρώσεως που συνίσταται στην έλλειψη αρμοδιότητας του εκδότη της πράξεως και, κατά τρίτον, ο λόγος ακυρώσεως που συνίσταται στις πλημμέλειες της διαδικασίας κυρώσεως της πράξεως. Στη συνέχεια, το Πρωτοδικείο θα εξετάσει, ως τέταρτο λόγο ακυρώσεως, τον λόγο που συνίσταται στο ανυπόστατο της πράξεως, λαμβάνοντας υπόψη και τα πορίσματα από την εξέταση των τριών άλλων λόγων ακυρώσεως.
- 70 Προ πάσης εξετάσεως των ως άνω λόγων ακυρώσεως, πρέπει να τονιστεί ότι, κατά της προαναφερθείσας αποφάσεως PVC, η Επιτροπή άσκησε, στις 29 Απριλίου 1992, αίτηση αναιρέσεως ενώπιον του Δικαστηρίου. Με απόφαση της 15ης Ιουνίου 1994, το Δικαστήριο αναιρέσε την απόφαση του Πρωτοδικείου, με την αιτιολογία ότι το Πρωτοδικείο υπέπεσε σε νομικό σφάλμα κηρύσσοντας την απόφαση της Επιτροπής ανυπόστατη. Το Δικαστήριο, ωστόσο, ακύρωσε την απόφαση την οποία το Πρωτοδικείο είχε κηρύξει ανυπόστατη, δηλαδή την απόφαση 89/190/ΕΟΚ της Επιτροπής, της 21ης Δεκεμβρίου 1988, σχετικά με

διαδικασία εφαρμογής του άρθρου 85 της Συνθήκης ΕΟΚ (IV-31.865, PVC), με την αιτιολογία ότι η απόφαση αυτή είχε εκδοθεί κατά παράβαση ουσιώδους τύπου (απόφαση C-137/92 Ρ, Επιτροπή κατά BASF κ.λπ., Συλλογή 1994, σ. I-2555).

Α — Επί του λόγου ακυρώσεως που συνίσταται στην παραβίαση της αρχής της απαγορεύσεως της αλλοιώσεως της πράξεως μετά την έκδοσή της

- 71 Πολλές από τις προσφεύγουσες υποστήριξαν ότι η πράξη που κοινοποιήθηκε και δημοσιεύθηκε στην *Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων* εμφανίζει ορισμένες διαφορές σε σχέση προς την εγκριθείσα πράξη. Οι διαφορές αυτές, που υπερβαίνουν τα όρια των απλών ορθογραφικών ή συντακτικών διορθώσεων, συνιστούν κατάφωρη παραβίαση της αρχής της απαγορεύσεως της αλλοιώσεως της πράξεως μετά την έκδοσή της και επιφέρουν την ακυρότητα του συνόλου της αποφάσεως (βλ. ανωτέρω σκέψεις 18 έως 25).
- 72 Η Επιτροπή, καίτοι αναγνωρίζει ότι όντως επενέχθησαν οι τροποποιήσεις που αποκαλύπτουν οι προσφεύγουσες, υποστηρίζει ότι οι εν λόγω τροποποιήσεις ουδόλως επηρέασαν τα δικαιώματα των ενδιαφερομένων επιχειρήσεων και, επομένως, οι προσφεύγουσες δεν μπορούν να επικαλεστούν τις τροποποιήσεις αυτές προκειμένου να αμφισβητήσουν το κύρος της αποφάσεως. Η Επιτροπή θεωρεί, συγκεκριμένα, ότι τα δικαιώματα των επιχειρήσεων καθορίζονται αποκλειστικά με τις πράξεις που τους κοινοποιούνται. Υποστηρίζει, εξάλλου, ότι οι εν λόγω τροποποιήσεις είτε είναι καθαρά συντακτικής ή γραμματικής φύσεως είτε βασίζονται στις προτάσεις που διατυπώθηκαν κατά την ειδική σύσκεψη των διευθυντών των γραφείων των επιτρόπων της 19ης Δεκεμβρίου 1988. Προς στήριξη της επιχειρηματολογίας της, η Επιτροπή προσκόμισε όλα τα προπεριγραφέντα έγγραφα (βλ. ανωτέρω σκέψεις 26 και 33).
- 73 Το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι η αρχή σύμφωνα με την οποία δεν επιτρέπεται η μετά την έκδοση της πράξεως από την αρμόδια αρχή αλλοίωσή της αποτελεί ουσιώδη παράγοντα ασφάλειας δικαίου και σταθερότητας των νομικών καταστάσεων στην κοινοτική τάξη, τόσο για τα κοινοτικά όργανα όσο και για τους ιδιώτες των οποίων η νομική και πραγματική κατάσταση επηρεάζεται από τις αποφάσεις των εν λόγω οργάνων. Μόνο με την αυστηρή και απόλυτη τήρηση

της αρχής αυτής μπορεί να είναι βέβαιο ότι, μετά την έκδοσή της, η πράξη δεν θα τροποποιηθεί παρά μόνο στο πλαίσιο των ισχυόντων κανόνων που διέπουν την αρμοδιότητα και τη διαδικασία και ότι, επομένως, η πράξη που κοινοποιείται και δημοσιεύεται αποτελεί ακριβές αντίγραφο της εκδοθείσας πράξεως και εκφράζει πιστά τη βούληση της αρμόδιας αρχής.

- 74 Στο πλαίσιο αυτό, το Πρωτοδικείο παρατηρεί ότι το Δικαστήριο, με την προαναφερθείσα απόφαση στην υπόθεση Επιτροπή κατά BASF κ.λπ., διευκρίνισε ότι η αρχή της συλλογικότητας της Επιτροπής, και ειδικά η ανάγκη να λαμβάνονται οι αποφάσεις από κοινού από τα μέλη της Επιτροπής, ενδιαφέρει απαραίτητως τα υποκείμενα δικαίου τα οποία αφορούν τα έννομα αποτελέσματα των αποφάσεων, υπό την έννοια ότι οι αποδέκτες των αποφάσεων πρέπει να έχουν τη βεβαιότητα ότι οι αποφάσεις αυτές πράγματι ελήφθησαν από το σώμα των επιτρόπων και ανταποκρίνονται επακριβώς στη βούλησή του (σκέψη 64). Το Δικαστήριο υπογράμμισε ότι αυτό ισχύει ιδίως όσον αφορά πράξεις χαρακτηριζόμενες ρητώς ως αποφάσεις, τις οποίες εκδίδει η Επιτροπή δυνάμει των άρθρων 3, παράγραφος 1, και 15, παράγραφος 2, στοιχείο α', του κανονισμού 17 κατά επιχειρήσεων ή ενώσεων επιχειρήσεων για την εξασφάλιση της τηρήσεως των κανόνων ανταγωνισμού και με τις οποίες διαπιστώνονται παραβάσεις των κανόνων αυτών, απευθύνονται εντολές προς τις επιχειρήσεις και τους επιβάλλονται χρηματικές κυρώσεις (σκέψη 65).
- 75 Με την ίδια αυτή απόφαση, το Δικαστήριο υπενθύμισε και ότι οι αποφάσεις αυτές πρέπει υποχρεωτικά, βάσει του άρθρου 190 της Συνθήκης, να αιτιολογούνται και ότι, κατά πάγια νομολογία, η διάταξη αυτή απαιτεί να εκθέτει η Επιτροπή τους λόγους που την οδήγησαν στην έκδοση μιας αποφάσεως, προκειμένου να παρέχεται στον κοινοτικό δικαστή η δυνατότητα να ασκεί τον έλεγχο του και να γνωστοποιεί τόσο στα κράτη μέλη όσο και στους ενδιαφερομένους πολίτες τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες εφάρμοσε τη Συνθήκη (σκέψη 66).
- 76 Το Δικαστήριο διευκρίνισε, εξάλλου, ότι οι ουσιαστικές διατάξεις μιας τέτοιας αποφάσεως στον τομέα του ανταγωνισμού μπορούν να κατανοηθούν και το πεδίο εφαρμογής τους μπορεί να οριοθετηθεί μόνο υπό το φως της αιτιολογίας

της και ότι, συνεπώς, οι ουσιαστικές διατάξεις και η αιτιολογία της αποφάσεως αποτελούν ένα αδιαίρετο σύνολο, εναπόκειται δε στο σώμα των επιτρόπων, βάσει της αρχής της συλλογικότητας, να εγκρίνει τόσο τις πρώτες όσο και τη δεύτερη. Αναφερόμενο στην προμνησθείσα απόφαση «ωοπαραγωγές όρνιθες», το Δικαστήριο υπενθύμισε ότι η υποχρέωση αυτή συνεπάγεται ότι μόνον καθαρά ορθογραφικές ή γραμματικές προσαρμογές επιτρέπεται να γίνονται στο κείμενο μιας πράξεως μετά την τυπική έγκρισή της από το σώμα των επιτρόπων, ενώ κάθε άλλη τροποποίηση εμπίπτει στην αποκλειστική αρμοδιότητα του σώματος των επιτρόπων (σκέψεις 67 και 68).

77 Τέλος, το Πρωτοδικείο σημειώνει ότι το Δικαστήριο, βάσει των ανωτέρω σκέψεων, απέρριψε το επιχείρημα της Επιτροπής ότι, κατά τη διαδικασία εκδόσεως μιας αποφάσεως, το σώμα των επιτρόπων μπορεί να περιορίζεται στη δήλωση της βουλήσεώς του να ενεργήσει κατά ορισμένο τρόπο, χωρίς να χρειάζεται να παρεμβαίνει στη σύνταξη και στην οριστική διαμόρφωση της πράξεως στην οποία ενσωματώνεται αυτή η δήλωση βουλήσεως. Το Δικαστήριο παρατήρησε συναφώς ότι, εφόσον το νοητικό και το τυπικό στοιχείο αποτελούν ένα αδιάρρηκτο σύνολο, η γραπτή διαμόρφωση της πράξεως συνιστά την απαραίτητη έκφραση της βουλήσεως της αρχής που την εκδίδει (σκέψεις 69 και 70).

78 Στην υπό κρίση περίπτωση, το Πρωτοδικείο διαπιστώνει, καταρχάς, ότι από το σύνολο των εγγράφων που προσκόμισε η Επιτροπή και εξετάστηκαν ανωτέρω (βλ. ανωτέρω σκέψεις 28 και 30) προκύπτει ότι τα τρία σχέδια που υποβλήθηκαν στη συνεδρίαση του σώματος των επιτρόπων, και τα οποία φέρουν ως ημερομηνία την 14η Δεκεμβρίου 1988, εμφανίζουν ορισμένες διαφορές σε σχέση προς τις πράξεις που κοινοποιήθηκαν στις προσφεύγουσες και δημοσιεύθηκαν στην *Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων*. Το Πρωτοδικείο διαπιστώνει, εξάλλου, ότι η καθής δεν αμφισβητεί, καταρχήν, αυτές τις διαφορές, αλλά είτε θεωρεί ότι ορισμένες από αυτές είναι όλως επουσιώδεις, είτε υποστηρίζει ότι οι τροποποιήσεις αυτές ουδόλως επηρεάζουν τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των επιχειρήσεων, όπως καθορίζονται από το κείμενο της κοινοποιηθείσας πράξεως.

79 Το Πρωτοδικείο διαπιστώνει, δεύτερον, ότι, σύμφωνα με τα ίδια τα πρακτικά της 945ης συνεδριάσεως του σώματος των επιτρόπων της 21ης Δεκεμβρίου

1988, η Επιτροπή, στην οποία υποβλήθηκαν με πρωτοβουλία του αρμοδίου επί θεμάτων ανταγωνισμού επιτρόπου P. Sutherland τα σχέδια αποφάσεως που φέρουν τον κωδικό C(88) 2498, κατά την ημερομηνία αυτή:

- κατέληξε στο συμπέρασμα ότι οι 17 επιχειρήσεις που εμπλέκονται στην υπόθεση LdPE παρέβησαν το άρθρο 85 της Συνθήκης, καθόρισε το ύψος των προστίμων που έπρεπε να τους επιβληθούν και αποφάσισε να διατάξει τις επιχειρήσεις αυτές να παύσουν την παράβαση·
- εξέδωσε απόφαση σχετικά με την υπόθεση IV/31.866, LdPE στις τρεις γλώσσες, την αγγλική, τη γαλλική και τη γερμανική, οι οποίες είναι αυθεντικές έναντι ορισμένων από τις προσφεύγουσες, οι δε αποφάσεις αυτές «περιελήφθησαν» στα προαναφερθέντα έγγραφα C(88) 2498·
- εξουσιοδότησε το αρμόδιο επί θεμάτων ανταγωνισμού μέλος της Επιτροπής να εγκρίνει το κείμενο της αποφάσεως στις άλλες επίσημες γλώσσες της Κοινότητας·
- έλαβε γνώση του γεγονότος ότι οι διευθυντές των γραφείων των επιτρόπων είχαν εξετάσει την υπόθεση σε ειδική σύσκεψη και κατά την εβδομαδιαία συνεδρίασή τους στις 19 Δεκεμβρίου 1988.

80 Ενόψει αυτών των πραγματικών διαπιστώσεων, το Πρωτοδικείο οφείλει να προβεί στη νομική εκτίμηση του λόγου ακυρώσεως που συνίσταται στην παραβίαση της αρχής της απαγορεύσεως της αλλοιώσεως της πράξεως μετά την έκδοσή της, όσον αφορά τα εγκριθέντα κείμενα στην αγγλική, τη γαλλική και τη γερμανική γλώσσα.

81 Συναφώς, το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι, από τη συγκριτική εξέταση, αφενός, των σχεδίων αποφάσεως της 14ης Δεκεμβρίου 1988, όπως αυτά εγκρίθηκαν από το σώμα των επιτρόπων, σύμφωνα με το κείμενο των πρακτικών της 945ης συνεδριάσεως στην αγγλική, τη γαλλική και τη γερμανική γλώσσα και, αφετέρου, της κοινοποιηθείσας και δημοσιευθείσας αποφάσεως, προκύπτει ότι στην απόφαση αυτή επενέχθησαν διάφορες τροποποιήσεις μετά την έγκρισή της. Η συγκριτική αυτή εξέταση επιβεβαιώνει την ακρίβεια των πινάκων των διαφο-

ρών, που κατέθεσαν οι εταιρίες BASF, Bayer, Enichem, Chemie Holding, Hoechst, Atochem και Dow Chemical και τους οποίους, εξάλλου, δεν αμφισβητεί η Επιτροπή, περιοριζόμενη να τονίσει τον επουσιώδη χαρακτήρα των επενεχθεισών τροποποιήσεων.

- 82 Από τη σύγκριση μεταξύ των τριών σχεδίων της 14ης Δεκεμβρίου 1988, που συντάχθηκαν στην αγγλική, τη γαλλική και τη γερμανική γλώσσα και εγκρίθηκαν από την Επιτροπή, σύμφωνα με τα πρακτικά της 945ης συνεδριάσεως, στις 21 Δεκεμβρίου 1988, προκύπτει ότι η εγκριθείσα στην αγγλική, γαλλική και γερμανική γλώσσα απόφαση εμφανίζει αισθητές διαφορές με την κοινοποιηθείσα και δημοσιευθείσα απόφαση. Ακόμα και αν γίνει δεκτό ότι οι τροποποιήσεις που επενέχθησαν στην απόφαση που εγκρίθηκε στην αγγλική, γαλλική και γερμανική γλώσσα από το σώμα των επιτρόπων είχαν ως σκοπό την εναρμόνιση των κειμένων που κοινοποιήθηκαν και δημοσιεύθηκαν στις διάφορες γλώσσες στις οποίες το κείμενο είναι αυθεντικό, οι τροποποιήσεις αυτές είναι, παρ' όλα αυτά, παράτυπες, καθόσον είναι μεταγενέστερες της εκδόσεως της πράξεως, υπερβαίνουν κατά πολύ, όσον αφορά ορισμένες από αυτές, τα όρια των απλών ορθογραφικών ή συντακτικών διορθώσεων και συνιστούν, επομένως, άμεση παραβίαση της αρχής της απαγορεύσεως της αλλοιώσεως της πράξεως μετά την έκδοσή της από την αρμόδια αρχή.

- 83 Πράγματι, από τις διαφορές που αναφέρθηκαν, κυρίως κατά την κοινή αγόρευση των προσφευγουσών, πολλές δεν μπορούν να θεωρηθούν ως απλώς συντακτικές ή ορθογραφικές διορθώσεις. Μεταξύ αυτών, το Πρωτοδικείο επισημαίνει, ιδίως, τις ακόλουθες τροποποιήσεις, οι οποίες επενέχθησαν αντιστοίχως στο γερμανικό, το αγγλικό και το γαλλικό κείμενο του σχεδίου αποφάσεως της 14ης Δεκεμβρίου 1988, και τούτο μετά την εκ μέρους της Επιτροπής έγκριση του εν λόγω σχεδίου, όπως προκύπτει από τα ανωτέρω πρακτικά της 945ης συνεδριάσεώς της:

- ι) τροποποιήσεις του κειμένου του σχεδίου της 14ης Δεκεμβρίου 1988 που εγκρίθηκε στη γερμανική γλώσσα (οι παραπομπές γίνονται στο κείμενο του σχεδίου αποφάσεως που εγκρίθηκε στη γερμανική γλώσσα, το οποίο προσκόμισε η Επιτροπή στις 7 Φεβρουαρίου 1992 και φέρει την ημερομηνία 14 Δεκεμβρίου 1988):

— στη σελίδα 19, σημείο 14, πέμπτο εδάφιο: στο κοινοποιηθέν και δημοσιευθέν κείμενο προστέθηκε η φράση «Auch Repsol wurde offiziell eingeladen» («Η Repsol είχε επίσης προσκληθεί επίσημα»).

- στη σελίδα 24, σημείο 31, έβδομο εδάφιο: η φράση «Die Kommission erkennt nicht an, daß diese Hersteller ein solch umfangreiches Unternehmen ohne eine globale Koordinierung oder Leitung ihrer Preispolitik durchgeführt haben können» («Η Επιτροπή δεν δέχεται ότι οι συγκεκριμένοι παραγωγοί είχαν αναλάβει τόσο σημαντικές δραστηριότητες χωρίς σφαιρικό συντονισμό της πολιτικής τους σχετικά με τις τιμές») αντικαταστάθηκε, στην κοινοποιηθείσα και δημοσιευθείσα πράξη, με τη φράση «Die Kommission erkennt nicht an, daß diese Hersteller den Vertrieb eines derart preisfälligen Erzeugnisses ohne interne Leitung ihrer Preispolitik durchgeführt haben können» («Η Επιτροπή δεν δέχεται ότι οι συγκεκριμένοι παραγωγοί είχαν αναλάβει δραστηριότητες ως προς το εν λόγω ευαίσθητο, από άποψη τιμών, προϊόν χωρίς να υπάρχει εσωτερική διεύθυνση της πολιτικής τους σχετικά με τις τιμές»).

- στη σελίδα 48, σημείο 64, πρώτο εδάφιο: μια πέμπτη παύλα, «— die Sitzungen blieben äußerst geheim» («— οι συναντήσεις πραγματοποιήθηκαν με συνθήκες μεγάλης μυστικότητας»), που δεν υπήρχε στο κείμενο του σχεδίου της 14ης Δεκεμβρίου 1988, προστέθηκε στο κείμενο που δημοσιεύθηκε και κοινοποιήθηκε, ενώ το κείμενο της πέμπτης παύλας που υπήρχε στο σχέδιο αποφάσεως μετατοπίστηκε και κατέστη η δεύτερη παύλα του σημείου 64 του κειμένου που κοινοποιήθηκε και δημοσιεύθηκε.

- ii) τροποποιήσεις του κειμένου του σχεδίου της 14ης Δεκεμβρίου 1988 που εγκρίθηκε στην αγγλική γλώσσα (οι παραπομπές γίνονται στο κείμενο του σχεδίου αποφάσεως που εγκρίθηκε στην αγγλική γλώσσα, το οποίο προσκόμισε η Επιτροπή στις 7 Φεβρουαρίου 1992 και φέρει την ημερομηνία 14 Δεκεμβρίου 1988):
  - στη σελίδα 2, σημείο 2, πρώτο εδάφιο: στη δεύτερη φράση αυτού του εδαφίου, το μέρος της φράσης «and in some cases produce inside the EEC» («και, σε ορισμένες περιπτώσεις, παράγουν εντός της ΕΟΚ»), που υπήρχε στο σχέδιο, απαλείφθηκε από την πράξη που κοινοποιήθηκε και δημοσιεύθηκε.

  - στη σελίδα 22, σημείο 31, έβδομο εδάφιο: η δεύτερη φράση αυτού του εδαφίου «The Commission does not accept that these producers could have

conducted such an important business with no overall co-ordination of direction of their pricing policy» («Η Επιτροπή δεν δέχεται ότι οι συγκεκριμένοι παραγωγοί είχαν αναλάβει τόσο σημαντικές δραστηριότητες χωρίς σφαιρικό συντονισμό της πολιτικής τους σχετικά με τις τιμές»), που υπήρχε στο σχέδιο, αντικαταστάθηκε με τη φράση «The Commission does not accept that these producers could have conducted business in this price-sensitive product without any internal direction of their pricing policy» («Η Επιτροπή δεν δέχεται ότι οι συγκεκριμένοι παραγωγοί είχαν αναλάβει δραστηριότητες ως προς το εν λόγω ευαίσθητο, από άποψη τιμών, προϊόν χωρίς να υπάρχει εσωτερική διεύθυνση της πολιτικής τους σχετικά με τις τιμές»), η οποία υπάρχει στην πράξη που κοινοποιήθηκε και δημοσιεύθηκε·

- στη σελίδα 27, σημείο 37: το δεύτερο εδάφιο «In the present case, the continuing restrictive arrangements of the LDPE producers over a period of years are clearly referable in their essential characteristics to the proposal made in 1976 and constitute its implementation in practice» («Στην παρούσα υπόθεση, οι συνεχιζόμενοι για πολλά έτη περιοριστικοί διακονοτισμοί των παραγωγών LdPE αντικατοπτρίζουν σαφώς, κατά τα ουσιώδη χαρακτηριστικά τους, την πρόταση που έγινε το 1976 και αποτελούν την πρακτική εφαρμογή της») αντικαταστάθηκε, στην κοινοποιηθείσα και δημοσιευθείσα πράξη, από το ακόλουθο κείμενο: «In the present case, the continuing restrictive arrangements of the LDPE producers over a period of years clearly originate in the proposal made in 1976 and constitute its implementation in practice» («Στην παρούσα υπόθεση, οι συνεχιζόμενοι για πολλά έτη περιοριστικοί διακονοτισμοί των παραγωγών LdPE πηγάζουν σαφώς από την πρόταση που έγινε το 1976 και αποτελούν την πρακτική εφαρμογή της»).

iii) τροποποιήσεις του κειμένου του σχεδίου της 14ης Δεκεμβρίου 1988 που εγκρίθηκε στη γαλλική γλώσσα (οι παραπομπές γίνονται στο κείμενο του σχεδίου αποφάσεως που εγκρίθηκε στην γαλλική γλώσσα, το οποίο προσκόμισε η Επιτροπή στις 7 Φεβρουαρίου 1992 και φέρει την ημερομηνία 14 Δεκεμβρίου 1988):

- στη σελίδα 2, σημείο 2, πρώτο εδάφιο: στη δεύτερη φράση αυτού του εδαφίου, το μέρος της φράσης «et dans certains cas les y fabriquent» («και, σε ορισμένες περιπτώσεις τα παράγουν εκεί»), που υπήρχε στο εν λόγω σχέδιο, απαλείφθηκε στην κοινοποιηθείσα και δημοσιευθείσα πράξη·

- στη σελίδα 23, σημείο 31, έβδομο εδάφιο: η δεύτερη φράση αυτού του εδαφίου «La Commission n'admet pas que ces producteurs puissent avoir mené des activités aussi importantes sans coordination globale de leur politique en matière de prix» («Η Επιτροπή δεν δέχεται ότι οι συγκεκριμένοι παραγωγοί είχαν αναλάβει τόσο σημαντικές δραστηριότητες χωρίς σφαιρικό συντονισμό της πολιτικής τους σχετικά με τις τιμές»), που υπήρχε στο εν λόγω σχέδιο, αντικαταστάθηκε με τη φράση «La Commission n'admet pas que ces producteurs puissent avoir mené des activités concernant ce produit sensible aux prix sans direction interne de leur politique en matière de prix» («Η Επιτροπή δεν δέχεται ότι οι συγκεκριμένοι παραγωγοί είχαν αναλάβει δραστηριότητες ως προς το εν λόγω ευαίσθητο, από άποψη τιμών, προϊόν χωρίς να υπάρχει εσωτερική διεύθυνση της πολιτικής τους σχετικά με τις τιμές»), η οποία υπάρχει στην κοινοποιηθείσα και δημοσιευθείσα πράξη.
- στη σελίδα 34, σημείο 46, τρίτο εδάφιο, δεύτερη φράση: οι εντός παυλών λέξεις «tels que le "gel" de la cilenèle ou le renvoi de nouveaux clients» («όπως είναι το "πάγωμα" των πελατών ή η άρνηση εξυπηρέτησεως νέων πελατών»), που υπήρχε στο σχέδιο, αντικαταστάθηκε από τις εντός παυλών λέξεις «tels que le "gel" de la cilenèle ou la fin de non-recevoir opposée à des demandes» («όπως είναι το "πάγωμα" των πελατών ή η απόρριψη παραγγελιών»), που υπάρχει στην κοινοποιηθείσα και δημοσιευθείσα πράξη.

84 Εφόσον οι τροποποιήσεις αυτές, αφενός, είναι μεταγενέστερες της εκδόσεως της πράξεως της 21ης Δεκεμβρίου 1988 και, αφετέρου, δεν αποτελούν τροποποιήσεις καθαρά ορθογραφικής ή συντακτικής φύσεως, προστέθηκαν αναγκαστικά από αναρμόδιο προς τούτο πρόσωπο και, ως εκ τούτου, θίγουν το μη αλλοιώσιμο της πράξεως που εγκρίθηκε από το σώμα των επιτρόπων, οπότε δεν είναι αναγκαίο να εξεταστούν το περιεχόμενο, η σημασία ή το ουσιώδες των εν λόγω τροποποιήσεων, όπως προκύπτει από τις προμνησθείσες αποφάσεις «ωοπαραγωγές όρνιθες» και BASF κ.λπ. κατά Επιτροπής.

85 Εξάλλου, από τις διαταχθείσες αποδείξεις προέκυψε ότι, πέραν αυτών που αναλύθηκαν ανωτέρω, ορισμένες τροποποιήσεις, τις οποίες περιέχουν οι πράξεις που κοινοποιήθηκαν στις προσφεύγουσες και δημοσιεύθηκαν στην *Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων*, αφορούν όλες τις γλωσσικές αποδόσεις που εγκρίθηκαν, σύμφωνα με τα πρακτικά της 945ης συνεδριάσεως, στις 21 Δεκεμβρίου 1988, ήτοι τα κείμενα στην αγγλική, τη γαλλική και τη γερμανική γλώσσα.

- 86 Επιπλέον, το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι στο τέταρτο εδάφιο του σημείου 34 της αιτιολογίας των πράξεων που κοινοποιήθηκαν και δημοσιεύθηκαν στην *Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων* περιλαμβάνεται ένα εντελώς νέο εδάφιο, πράγμα το οποίο, εξάλλου, όσον αφορά ορισμένες από τις γλώσσες στις οποίες το κείμενο είναι αυθεντικό και, ιδίως, όσον αφορά το ιταλικό κείμενο, προκύπτει σαφώς από τη διαφορετική τυπογραφική εμφάνιση του εν λόγω χωρίου στην κοινοποιηθείσα πράξη. Το νέο αυτό εδάφιο αφορά το ζήτημα αν, σε περιπτώσεις όπου, όπως στην υπό κρίση υπόθεση, η διαδικασία που κινείται δυνάμει του άρθρου 85 της Συνθήκης αφορά πλείονες επιχειρήσεις, η Επιτροπή μπορεί να αποδεχθεί, έναντι των άλλων επιχειρήσεων τις οποίες αφορά η ίδια διαδικασία, την εκ μέρους μιας εξ αυτών απεμπόληση του απορρήτου των πληροφοριών που την αφορούν ή αν, αντιθέτως, λόγοι δημοσίας τάξεως εμποδίζουν, στην περίπτωση αυτή, την Επιτροπή να δεχθεί το αίτημα της επιχειρήσεως υπέρ της οποίας υφίσταται το απόρρητο. Με το λεπτό και αμφιλεγόμενο αυτό ζήτημα ασχολήθηκε η Επιτροπή στη σελίδα 52 της δεκάτης ογδός εκθέσεώς της για την πολιτική του ανταγωνισμού.
- 87 Το εδάφιο που προστέθηκε στις κοινοποιηθείσες πράξεις έχει ως εξής: «Πρέπει να σημειωθεί ότι κάθε παραίτηση εκ μέρους των επιχειρήσεων από τον απόρρητο χαρακτήρα των εσωτερικών επιχειρηματικών εγγράφων τους τελεί υπό την αίρεση του δημοσίου συμφέροντος, το οποίο αξιώνει να μην πληροφορούνται αμοιβαία οι ανταγωνιστές τους τις εμπορικές τους δραστηριότητες και πολιτικές κατά τρόπο που να περιορίζεται ο μεταξύ τους ανταγωνισμός.»
- 88 Από τα πρακτικά της συνεδριάσεως του σώματος των επιτρόπων της 21ης Δεκεμβρίου 1988, που προσκομίστηκαν ενώπιον του Πρωτοδικείου, προκύπτει ότι, ναι μεν, σύμφωνα με το ίδιο το κείμενο των πρακτικών της 945ης συνεδριάσεως, η Επιτροπή ενέκρινε τα σχέδια της 14ης Δεκεμβρίου 1988, τα οποία, όπως εγκρίθηκαν σε καθεμία από τις τρεις γλώσσες στις οποίες το κείμενο είναι αυθεντικό, δεν περιλαμβάνουν το επίδικο εδάφιο, παράλληλα όμως η Επιτροπή έλαβε γνώση του ότι οι διευθυντές των γραφείων των επιτρόπων είχαν εξετάσει το ζήτημα στη διάρκεια ειδικής συσκέψεως που πραγματοποίησαν στις 19 Δεκεμβρίου 1988. Συναφώς, το Πρωτοδικείο παρατηρεί ότι, ναι μεν η Επιτροπή προσκόμισε κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση έγγραφα χαρακτηριζόμενα ως επίσημα αντίγραφα αποσπασμάτων των πρακτικών της ειδικής συσκέψεως των διευθυντών των γραφείων των επιτρόπων της 19ης Δεκεμβρίου 1988, μεταξύ δε των εγγράφων αυτών περιλαμβάνεται, στο παράρτημα ΙΙΙ, και ένα έγγραφο που παραθέτει, στην αγγλική και τη γαλλική γλώσσα, το επίδικο

εδάφιο, από τα προσκομισθέντα, όμως, έγγραφα ουδόλως αποδεικνύεται ότι η τροποποίηση αυτή εγκρίθηκε ή προτάθηκε από τους διευθυντές των γραφείων, προκειμένου να υποβληθεί στην κρίση του σώματος των επιτρόπων.

- 89 Έστω και αν γίνει δεκτό ότι η εν λόγω τροποποίηση υποβλήθηκε και αποτέλεσε αντικείμενο προτάσεως στο σώμα των επιτρόπων κατά τη συνεδρίαση της 21ης Δεκεμβρίου 1988 — πράγμα το οποίο, εν πάση περιπτώσει, δεν συνέβη όσον αφορά το κείμενο της αποφάσεως στη γερμανική γλώσσα, καθόσον, όπως μόλις αναφέρθηκε, το παράρτημα II είναι συντεταγμένο μόνο στην αγγλική και τη γαλλική γλώσσα —, το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι το ίδιο το κείμενο των πρακτικών της συνεδριάσεως, τα οποία αναλύθηκαν προηγουμένως (βλ. ανωτέρω σκέψη 79), δεν επιτρέπει να συναχθεί το συμπέρασμα ότι το σώμα των επιτρόπων, εγκρίνοντας τα σχέδια της 14ης Δεκεμβρίου 1988 τα οποία δεν περιέχουν το εν λόγω εδάφιο, είχε την πρόθεση να εγκρίνει και το εδάφιο αυτό. Επομένως, η προσθήκη του εδαφίου αυτού σε όλες τις πράξεις που κοινοποιήθηκαν στις προσφεύγουσες και δημοσιεύθηκαν στην *Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων* είναι οπωσδήποτε μεταγενέστερη της 21ης Δεκεμβρίου 1988 και συνιστά πρόδηλη παραβίαση της αρχής της απαγορεύσεως της αλλοιώσεως της πράξεως μετά την έκδοσή της από την αρμόδια αρχή. Αυτή η προσθήκη στην αιτιολογία της αποφάσεως, η οποία δεν είναι ούτε συντακτικής ούτε γραμματικής φύσεως, θίγει το κύρος του συνόλου των κοινοποιηθεισών πράξεων, καθώς και της πράξεως που δημοσιεύθηκε στην *Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων*, όπως έκρινε το Δικαστήριο με την προαναφερθείσα απόφαση «ωοπαραγωγές όρνιθες», οπότε δεν είναι απαραίτητο να εξεταστεί αν η προσθήκη είναι ουσιώδης, πράγμα το οποίο, εξάλλου, δεν αμφισβητείται.
- 90 Από τα ανωτέρω συνάγεται ότι ο πρώτος πρόσθετος λόγος ακυρώσεως που προβάλλουν οι προσφεύγουσες πρέπει να γίνει δεκτός.

B — Επί του λόγου ακυρώσεως που συνίσταται στην έλλειψη αρμοδιότητας του εκδότη της πράξεως

- 91 Με τα υπομνήματά τους, ορισμένες από τις προσφεύγουσες επιχειρήσεις προέβαλαν ρητώς τον λόγο ακυρώσεως που συνίσταται στην έλλειψη αρμοδιότητας του εκδόντος τις κοινοποιηθείσες και δημοσιευθείσες πράξεις. Συγκεκριμένα, η

Hoechst υποστήριξε ότι οι ισχυρισμοί που προέβαλε η Επιτροπή απαντώντας στον λόγο ακυρώσεως που επικαλέσθηκαν οι προσφεύγουσες και ο οποίος συνίσταται στην παραβίαση της αρχής του αναλλοιώτου της πράξεως γεννούν το ερώτημα κατά πόσον το αρμόδιο επί θεμάτων ανταγωνισμού μέλος της Επιτροπής μπορούσε νομοτύπως να εκδώσει τις αποφάσεις σε ορισμένες από τις γλώσσες στις οποίες το κείμενο είναι αυθεντικό. Οι προσφεύγουσες αυτές παρατήρησαν επίσης ότι η θητεία του P. Sutherland έληγε στις 5 Ιανουαρίου 1989, ενώ, σύμφωνα με τα στοιχεία που παρέσχε η Επιτροπή, η απόφαση, στις διάφορες επίσημες γλώσσες, κατατέθηκε στη Γενική Γραμματεία της Επιτροπής στις 16 Ιανουαρίου 1989, ήτοι ένδεκα ημέρες αργότερα.

92 Κατά την προφορική διαδικασία, όλες οι προφεύγουσες επικαλέστηκαν, προς στήριξη αυτού του λόγου ακυρώσεως, τη συλλογιστική που ακολούθησε επί του ζητήματος αυτού το Πρωτοδικείο στην προμνησθείσα απόφαση PVC, βάσει της οποίας έκρινε, πρώτον, ότι δεν υπήρχε καθ' ύλην αρμοδιότητα του αρμοδίου επί θεμάτων ανταγωνισμού μέλους της Επιτροπής για να εγκρίνει τις κοινοποιηθείσες και δημοσιευθείσες πράξεις στην ιταλική και την ολλανδική γλώσσα και, δεύτερον, ότι δεν υπήρχε αρμοδιότητα *ratione temporis* του ίδιου μέλους της Επιτροπής για να εγκρίνει τις πράξεις που κοινοποιήθηκαν στις προσφεύγουσες και δημοσιεύθηκαν στην *Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων* (απόφαση PVC του Πρωτοδικείου, σκέψεις 54 έως 65).

93 Από την πλευρά της, η Επιτροπή υποστήριξε, με τα υπομνήματά της, ότι οι πράξεις εκδόθηκαν νομοτύπως από το σώμα των επιτρόπων σε τρεις από τις γλώσσες στις οποίες το κείμενο είναι αυθεντικό και ότι το άρθρο 27 του εσωτερικού κανονισμού της αποτελεί τη νομική βάση των πράξεων που εκδόθηκαν στην ισπανική, την ιταλική και την ολλανδική γλώσσα, οπότε οι πράξεις αυτές εκδόθηκαν από τον αρμόδιο επί θεμάτων ανταγωνισμού επίτροπο, δεόντως εξουσιοδοτημένο προς τούτο από το σώμα των επιτρόπων. Η Επιτροπή διευκρίνισε, συναφώς, ότι η σχετική εξουσιοδότηση προς τον P. Sutherland δεν ήταν προσωπική αλλά αφορούσε τον αρμόδιο επί θεμάτων ανταγωνισμού επίτροπο.

94 Κατά την προφορική διαδικασία, η Επιτροπή υποστήριξε, εξάλλου, ότι, αντίθετα προς όσα ρητώς αναφέρονται στα πρακτικά της 945ης συνεδριάσεως της Επιτροπής της 21ης Δεκεμβρίου 1988, η Επιτροπή εξέδωσε την απόφαση σε όλες τις γλώσσες στις οποίες το κείμενο είναι αυθεντικό.

95 Από την εξέταση του πρώτου λόγου ακυρώσεως προέκυψε, όπως αναφέρθηκε προηγουμένως, η ύπαρξη διαφορών μεταξύ, αφενός, των εγκριθεισών πράξεων και, αφετέρου, των πράξεων που κοινοποιήθηκαν και δημοσιεύθηκαν και ότι οι σχετικές τροποποιήσεις έγιναν οπωσδήποτε από τρίτους σε σχέση προς το σώμα των επιτρόπων και είναι μεταγενέστερες της εκ μέρους του εγκρίσεως των προσβαλλομένων πράξεων. Ενόψει αυτών ακριβώς των διαπιστώσεων οφείλει το Πρωτοδικείο να εξετάσει τον λόγο ακυρώσεως που συνίσταται στην έλλειψη αρμοδιότητας του εκδότη των κοινοποιηθεισών και δημοσιευθεισών πράξεων, όπως αυτός προβάλλεται από τις προσφεύγουσες. Αυτός ο λόγος ακυρώσεως, ο οποίος, εν πάση περιπτώσει, είναι δημοσίας τάξεως, έχει δύο σκέλη. Συγκεκριμένα, πρέπει να γίνει διάκριση μεταξύ της καθ' ύλην αρμοδιότητας και της αρμοδιότητας *ratione temporis* του εκδότη των πράξεων που κοινοποιήθηκαν και δημοσιεύθηκαν, όπως αυτές κατατέθηκαν ενώπιον του Πρωτοδικείου από τις προσφεύγουσες.

1. Ως προς την καθ' ύλην αρμοδιότητα του αρμοδίου επί θεμάτων ανταγωνισμού μέλους της Επιτροπής να εκδώσει τις κοινοποιηθείσες και δημοσιευθείσες πράξεις στην ισπανική, την ιταλική και την ολλανδική γλώσσα

96 Δυνάμει των διατάξεων του άρθρου 3 του κανονισμού 1 του Συμβουλίου, της 15ης Απριλίου 1958, περί καθορισμού του γλωσσικού καθεστώτος της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας (ΕΕ ειδ. έκδ. 01/001, σ. 14), κατά την τότε ισχύουσα διατύπωσή του, ο οποίος τροποποιήθηκε, για τελευταία φορά, από το σημείο XVIII του παραρτήματος I της Πράξεως περί των όρων προσχωρήσεως της Δημοκρατίας της Αυστρίας, της Δημοκρατίας της Φινλανδίας και του Βασιλείου της Σουηδίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση και περί των προσαρμογών των ιδρυτικών Συνθηκών της Ενώσεως (ΕΕ 1994, C 241, σ. 21, όπως τροποποιήθηκε με την απόφαση του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ενώσεως, της 1ης Ιανουαρίου 1995, για την προσαρμογή των πράξεων προσχωρήσεως νέων κρατών μελών στην Ευρωπαϊκή Ένωση, ΕΕ 1995, L 1, σ. 1, στο εξής: κανονισμός 1), «τα έγγραφα τα οποία απευθύνονται από τα όργανα (...) προς (...) πρόσωπο το οποίο υπάγεται στη δικαιοδοσία ενός κράτους μέλους συντάσσονται στη γλώσσα του κράτους αυτού». Εξάλλου, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 12, πρώτο εδάφιο, του εσωτερικού κανονισμού της Επιτροπής, κατά την τότε ισχύουσα διατύπωσή του, οι πράξεις που εκδίδονται από την Επιτροπή, με έγγραφη διαδικασία ή κατόπιν συνεδριάσεως, κυρώνονται με τις υπογραφές του Προέδρου και του Εκτελεστικού Γραμματέα, στην ή στις γλώσσες στις οποίες το κείμενο είναι αυθεντικό.

97 Το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι από τον συνδυασμό των διατάξεων αυτών προκύπτει ότι, σε περιπτώσεις στις οποίες, όπως η προκειμένη, η Επιτροπή προτί-

θεται να εκδώσει, με ενιαία πράξη, μια απόφαση δεσμεύουσα πλείονα νομικά πρόσωπα υπαγόμενα σε διαφορετικά γλωσσικά καθεστώτα, η απόφαση πρέπει να εκδίδεται σε κάθε μία από τις γλώσσες στις οποίες το κείμενο είναι αυθεντικό, άλλως καθίσταται αδύνατη η κύρωσή της. Στην υπό κρίση περίπτωση, δεν είναι δυνατόν να γίνουν δεκτοί οι ισχυρισμοί της Επιτροπής κατά την προφορική διαδικασία, σύμφωνα με τους οποίους η απόφαση εγκρίθηκε σε όλες τις γλώσσες στις οποίες το κείμενο είναι αυθεντικό, καθόσον από το ίδιο το κείμενο των πρακτικών της 945ης συνεδριάσεως του σώματος των επιτρόπων, τα οποία εγκρίθηκαν από το σώμα στις 22 Δεκεμβρίου 1988, προκύπτει ότι η απόφαση δεν εγκρίθηκε από το σώμα των επιτρόπων όσον αφορά τα κείμενα στην ισπανική, την ιταλική και την ολλανδική γλώσσα, τα οποία δεσμεύουν αντιστοίχως τη Repsol, την Enichem, τη Montedison και την DSM.

98 Δυνάμει των διατάξεων του άρθρου 27, πρώτο εδάφιο, του εσωτερικού κανονισμού της Επιτροπής, όπως αυτό ίσχυε για τα πραγματικά περιστατικά της υπό κρίση υποθέσεως, «η Επιτροπή δύναται, με την προϋπόθεση ότι η αρχή της συλλογικής ευθύνης θα παραμείνει άθικτη, να εξουσιοδοτεί τα μέλη της να λαμβάνουν εξ ονόματός της και υπό τον έλεγχό της μέτρα διαχειρίσεως ή διοικήσεως σαφώς καθορισμένα».

99 Το Πρωτοδικείο παρατηρεί ότι, με την προμνησθείσα απόφαση στην υπόθεση Επιτροπή κατά BASF κ.λπ., το Δικαστήριο έκρινε ότι, κατ' αντίθεση προς τις αποφάσεις της Επιτροπής που υποχρεώνουν ορισμένη επιχείρηση να υποβληθεί σε έλεγχο, οι οποίες, ως μέτρα διεξαγωγής έρευνας, μπορούν να θεωρηθούν ως απλά μέτρα διαχειρίσεως, οι αποφάσεις με τις οποίες διαπιστώνεται παράβαση του άρθρου 85 δεν μπορούν, χωρίς να παραβιάζεται η αρχή της συλλογικότητας, να αποτελούν αντικείμενο εξουσιοδοτήσεως, υπό την έννοια του προαναφερθέντος άρθρου 27 του εσωτερικού κανονισμού της Επιτροπής, προς τον αρμόδιο επί θεμάτων ανταγωνισμού επίτροπο (σκέψη 71).

100 Πράγματι, από την εξέταση των προμνησθεισών διατάξεων του πρώτου εδαφίου του άρθρου 27 του εσωτερικού κανονισμού της Επιτροπής, σε συνδυασμό με τις διατάξεις του δεύτερου εδαφίου του ίδιου άρθρου, το οποίο αναφέρεται στις εξουσιοδοτήσεις που μπορούν να παρέχονται στους υπαλλήλους, προκύπτει ότι το σώμα των επιτρόπων μπορούσε μόνο να παράσχει, ενδεχομένως, εξουσιοδότηση σε κάποιο από τα μέλη του προς έκδοση της αποφάσεως στις

επίσημες γλώσσες της Κοινότητας, όπως αυτές καθορίζονται στο άρθρο 1 του κανονισμού 1, πλην των γλωσσών στις οποίες το κείμενο είναι αυθεντικό, ήτοι, στην υπό κρίση περίπτωση, στη δανική, την ελληνική και την πορτογαλική, δεδομένου ότι οι εκδοθείσες αποφάσεις στις τρεις αυτές γλώσσες δεν παράγουν κανένα έννομο αποτέλεσμα και δεν αποτελούν εκτελεστό τίτλο έναντι κάποιας από τις επιχειρήσεις που μνημονεύονται στις ουσιαστικές διατάξεις της αποφάσεως.

101 Όπως διαφορετική είναι η σημασία της εκδιδόμενης αποφάσεως στη γλώσσα στην οποία το κείμενο είναι αυθεντικό. Πράγματι, η απόφαση με την οποία διαπιστώνεται παράβαση του άρθρου 85 της Συνθήκης και η οποία απευθύνει εντολές σε διάφορες επιχειρήσεις, επιβάλλοντάς τους σημαντικές χρηματικές κυρώσεις και αποτελώντας προς τούτο εκτελεστό τίτλο, επηρεάζει σαφώς τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των εν λόγω επιχειρήσεων καθώς και την περιουσία τους. Δεν μπορεί να θεωρηθεί ως απλό μέτρο διοικήσεως ή διαχειρίσεως και, συνεπώς, δεν μπορεί να εκδοθεί αρμοδίως από έναν μόνο επίτροπο, άλλως παραβιάζεται άμεσα η αρχή της συλλογικότητας, η οποία ρητώς μνημονεύεται στο προαναφερθέν άρθρο 27 του εσωτερικού κανονισμού της Επιτροπής.

102 Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι η πράξη που εκδόθηκε από τον αρμόδιο επί θεμάτων ανταγωνισμού επίτροπο στην ισπανική, την ιταλική και την ολλανδική γλώσσα, υπό τις προϋποθέσεις που καθορίστηκαν με την εξουσιοδότηση που του δόθηκε κατά τη συνεδρίαση της 21ης Δεκεμβρίου 1988, προέρχεται από καθ' ύλην αναρμόδια αρχή.

2. Ως προς την αρμοδιότητα *ratione temporis* του αρμοδίου επί θεμάτων ανταγωνισμού μέλους της Επιτροπής να εκδώσει τις πράξεις που κοινοποιήθηκαν στις προσφεύγουσες και δημοσιεύθηκαν στην *Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων*

103 Ο αρμόδιος επί θεμάτων ανταγωνισμού επίτροπος δεν έχει μεν αρμοδιότητα, όπως προαναφερθηκε, να εκδίδει μόνος του, στις γλώσσες στις οποίες το κείμενο είναι αυθεντικό, αποφάσεις εφαρμογής του άρθρου 85, παράγραφος 1,

της Συνθήκης, έχει όμως, αναμφισβήτητα, αρμοδιότητα να υπογράψει τα αντίγραφα πράξεως η οποία έχει εκδοθεί από το σώμα των επιτρόπων, με σκοπό την κοινοποίησή τους στους αποδέκτες της πράξεως, υπό τις προϋποθέσεις που προβλέπονται στο άρθρο 12, τρίτο εδάφιο, του εσωτερικού κανονισμού της Επιτροπής, κατά την τότε ισχύουσα διατύπωσή του. Στην υπό κρίση περίπτωση, ωστόσο, τόσο από τα υλομνήματα της Επιτροπής όσο και από τις διευκρινίσεις της κατά την προφορική διαδικασία προκύπτει ότι το κείμενο της αποφάσεως στις διάφορες γλώσσες, είτε πρόκειται για τις έξι γλώσσες στις οποίες αυτό είναι αυθεντικό είτε πρόκειται για τις τρεις άλλες επίσημες γλώσσες, οριστικοποιήθηκε και διαβιβάστηκε στη Γενική Γραμματεία της Επιτροπής — η οποία, με τη σειρά της, το διαβίβασε στην υπηρεσία γλωσσομαθών νομικών προς αναθεώρηση, υπό τις προϋποθέσεις που προβλέπει η προμνησθείσα απόφαση του Δικαστηρίου στην υπόθεση «ωπααραγωγές όρνιθες» — μόλις στις 16 Ιανουαρίου 1989, οι δε εργασίες της υπηρεσίας γλωσσομαθών νομικών περατώθηκαν στα τέλη Ιανουαρίου 1989.

- 104 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι η καθής, απαντώντας στους συγκεκριμένους ισχυρισμούς των προσφευγουσών, δεν μπόρεσε να αποδείξει ότι η πράξη ήταν έτοιμη και μπορούσε να κοινοποιηθεί και να δημοσιευθεί σε χρόνο προγενέστερο της περιόδου που περιλαμβάνεται μεταξύ της 16ης Ιανουαρίου 1989 και της 31ης Ιανουαρίου 1989. Συνεπώς, οι πράξεις που κοινοποιήθηκαν, σε κάθε μία από τις έξι γλώσσες στις οποίες το κείμενο είναι αυθεντικό, πρέπει αναγκαστικά να θεωρηθούν ότι εκδόθηκαν μετά τις 5 Ιανουαρίου 1989, ημερομηνία κατά την οποία έληξε η θητεία του P. Sutherland.
- 105 Επομένως, η δακτυλογραφημένη ένδειξη «Για την Επιτροπή, Peter Sutherland, μέλος της Επιτροπής», που φέρουν στο κάτω μέρος τους οι κοινοποιηθείσες πράξεις, ακόμα και αν γίνει δεκτό ότι, ελλείψει ιδιόχειρης υπογραφής του P. Sutherland, ισοδυναμεί με υπογραφή του τελευταίου, τέθηκε οπωσδήποτε είτε μετά από την ημέρα κατά την οποία έληξε η θητεία του, είτε πριν από τις 5 Ιανουαρίου 1989, ήτοι σε χρόνο κατά τον οποίο δεν υπήρχαν οι πράξεις που κοινοποιήθηκαν και δημοσιεύθηκαν. Το γεγονός ότι ο P. Sutherland υπέγραψε στις 5 Ιανουαρίου 1989 το έγγραφο αποστολής στις προσφεύγουσες πράξεων οι οποίες δεν είχαν ακόμα οριστικοποιηθεί δεν έχει καμία νομική συνέπεια,

καθόσον το συνοδευτικό αυτό έγγραφο δεν ενσωματώνεται στην επίδικη πράξη και δεν παράγει έννομο αποτέλεσμα. Ομοίως, ο ισχυρισμός της Επιτροπής ότι η εξουσιοδότηση παρασχέθηκε στον αρμόδιο επί θεμάτων ανταγωνισμού επίτροπο και όχι προσωπικά στον P. Sutherland ουδόλως επηρεάζει την κρίση επ' αυτού του λόγου ακυρώσεως. Πράγματι, ακόμα και αν θεωρηθεί βάσιμος ο ισχυρισμός της καθής, στον αρμόδιο επί θεμάτων ανταγωνισμού επίτροπο που διαδέχθηκε τον P. Sutherland, και του οποίου η θητεία άρχισε στις 6 Ιανουαρίου 1989, εναπέκειτο να υπογράψει τις πράξεις, αν υποθεθεί ότι είχε αρμοδιότητα να το πράξει. Αυτό δεν συνέβη εν προκειμένω. Ως εκ τούτου, το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι οι πράξεις που κοινοποιήθηκαν στις προσφεύγουσες και δημοσιεύθηκαν στην *Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων* στις 17 Μαρτίου 1989 εκδόθηκαν οπωσδήποτε από αρχή αναρμόδια *ratione temporis*.

106 Η πλημμέλεια αυτή θα μπορούσε να θεραπευθεί μόνον αν η καθής αποδείκνυε ότι αφορά μόνο το αντίγραφο που κοινοποιήθηκε στις αποδέκτριες επιχειρήσεις ή το κείμενο που διαβιβάστηκε στην Υπηρεσία Επίσημων Εκδόσεων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων για να δημοσιευθεί στην *Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων* αλλά ότι, αντιθέτως, το πρωτότυπο της αποφάσεως είχε δεόντως και αρμοδίως υπογραφεί. Στην περίπτωση αυτή, θα μπορούσε να αντικρουσθεί λυσιτελώς η έλλειψη αρμοδιότητας του υπογράφαντος τις πράξεις που κοινοποιήθηκαν και δημοσιεύθηκαν. Μόνη αυτή η απόδειξη, ενισχύουσα το τεκμήριο νομιμότητας των κοινοτικών πράξεων, που αποτελεί τη φυσική συνέπεια της αυστηράς τηρήσεως των τύπων που διέπουν την έκδοσή τους, θα μπορούσε στην προκειμένη περίπτωση να εξαλείψει το ελάττωμα της πρόδηλης ελλείψεως αρμοδιότητας από το οποίο πάσχει η απόφαση, όπως αυτή κοινοποιήθηκε στις προσφεύγουσες και δημοσιεύθηκε στην *Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων*. Για τους λόγους που εκτίθενται κατωτέρω, το Πρωτοδικείο δεν μπορεί παρά να διαπιστώσει ότι η καθής δεν μπόρεσε εν προκειμένω να παράσχει τη σχετική απόδειξη.

107 Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι πρέπει να γίνει δεκτός, όσον αφορά και τα δύο σκέλη του, ο δεύτερος πρόσθετος λόγος ακυρώσεως που προβάλλουν οι προσφεύγουσες και ο οποίος συνίσταται στην έλλειψη αρμοδιότητας του εκδότη της πράξεως.

Γ — Επί του λόγου ακυρώσεως που συνίσταται στις πλημμέλειες της διαδικασίας κυρώσεως της πράξεως που εξέδωσε η Επιτροπή

Επιχειρήματα των διαδίκων

- 108 Όσον αφορά το αντίγραφο της προσβαλλομένης πράξεως, που προσκόμισε η Επιτροπή στις 31 Μαρτίου 1991 και το οποίο φέρει, για κάθε μία γλωσσική απόδοση στις γλώσσες στις οποίες το κείμενο είναι αυθεντικό, μη χρονολογημένο τύπο κυρώσεως συντεταγμένο στη γαλλική γλώσσα, οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν ότι η κύρωση που προβλέπεται από το άρθρο 12 του εσωτερικού κανονισμού της Επιτροπής, κατά την τότε ισχύουσα διατύπωσή του, έπρεπε να γίνει πριν από την κοινοποίηση της προσβαλλομένης πράξεως.
- 109 Πιο συγκεκριμένα, οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν ότι ο Πρόεδρος και ο Γενικός Γραμματέας της Επιτροπής υπέγραψαν καθυστερημένα σε ένα αντίγραφο της προσβαλλομένης πράξεως, ότι δεν είναι επουδενί εξουσιοδοτημένοι να τροποποιούν εκ των υστέρων τα κείμενα των αποφάσεων που εκδίδει η Επιτροπή ή να εγκρίνουν τροποποιήσεις επενεχθείσες από τρίτους, καθώς και ότι δεν μπορούν να προσδώσουν στο εν λόγω κείμενο επίφαση αυθεντικότητας, δημιουργώντας έτσι τον κίνδυνο προκλήσεως πλάνης σε τρίτους ως προς την ημερομηνία εκδόσεως της προσβαλλομένης πράξεως και ως προς το περιεχόμενό της, όπως αυτό οριστικοποιήθηκε κατά την έκδοσή της.
- 110 Ως εκ τούτου, οι προσφεύγουσες δεν δέχονται ότι, στην υπό κρίση περίπτωση, η με καθυστέρηση πραγματοποιηθείσα κύρωση τηρεί τους όρους του άρθρου 12 του εσωτερικού κανονισμού της Επιτροπής, κατά την τότε ισχύουσα διατύπωσή του.
- 111 Αντιθέτως, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι η κύρωση, που προβλέπεται από το άρθρο 12 του εσωτερικού κανονισμού της συνιστά εσωτερική διαδικασία ουδόλως αφορώσα τους τρίτους, οι οποίοι, συνεπώς, δεν μπορούν να επικαλεστούν οποιαδήποτε συναφή πλημμέλεια.

112 Επιπλέον, η καθής υποστηρίζει ότι το άρθρο 12 του εσωτερικού κανονισμού της δεν αναφέρει τον χρόνο κατά τον οποίο πρέπει να γίνεται η κύρωση των εκδιδόμενων αποφάσεων και ότι, έναντι των τρίτων, τα έννομα αποτελέσματα της αποφάσεως που εκδίδει η Επιτροπή δεν πηγάζουν από την κύρωσή της αλλά από την κοινοποίησή της στους αποδέκτες, όπως προβλέπεται από το άρθρο 191, δεύτερο εδάφιο, της Συνθήκης ΕΟΚ.

113 Κατά την Επιτροπή, η κύρωση μιας αποφάσεως που έχει εγκρίνει η Επιτροπή συνεπάγεται αναγνώριση του ότι η απόφαση αυτή έχει νομοτύπως εκδοθεί από την Επιτροπή. Ως εκ τούτου, η καθής ζητεί την απόρριψη αυτού του λόγου ακυρώσεως.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

114 Το Πρωτοδικείο παρατηρεί ότι ο τύπος της επικυρώσεως που έχει τεθεί σε κάθε μία από τις γλωσσικές αποδόσεις στην οποίες η προσβαλλόμενη πράξη είναι αυθεντική δεν φέρει ημερομηνία. Εξάλλου, η Επιτροπή αναγνώρισε ρητώς ότι η κύρωση έγινε με μοναδικό σκοπό να της επιτρέψει να παράσχει τις αποδείξεις που διέταξε το Πρωτοδικείο με την προμνησθείσα διάταξη της 10ης Μαρτίου 1992.

115 Ομοίως, το Πρωτοδικείο παρατηρεί ότι ο τύπος της κυρώσεως έχει τεθεί και στο ισπανικό, το ιταλικό και το ολλανδικό κείμενο της προσβαλλομένης πράξεως, ενώ τα πρακτικά της 945ης συνεδριάσεως της Επιτροπής, που κατατέθηκαν ενώπιον του Πρωτοδικείου στις 6 Φεβρουαρίου 1992, αναφέρουν ότι τα σχέδια αποφάσεως που υποβλήθηκαν στο σώμα των επιτρόπων κατά τη συνεδρίαση αυτή εγκρίθηκαν μόνο στην αγγλική, τη γαλλική και τη γερμανική γλώσσα.

116 Όμως, το άρθρο 12, πρώτο εδάφιο, του εσωτερικού κανονισμού της Επιτροπής, κατά την τότε ισχύουσα διατύπωσή του, προβλέπει ότι οι πράξεις που εγκρίνει η Επιτροπή κυρώνονται, στην ή στις γλώσσες στις οποίες το κείμενο είναι

αυθεντικό, με την υπογραφές του Προέδρου και του Γενικού Γραμματέα. Εξάλλου, κατά το δεύτερο εδάφιο της διατάξεως αυτής, το κείμενο των πράξεων αυτών πρέπει να επισυνάπτεται στα πρακτικά της Επιτροπής που μνημονεύουν την έγκρισή τους.

- 117 Ως προς το σημείο αυτό, πρέπει να υπενθυμιστεί ότι το Δικαστήριο, με την προαναφερθείσα απόφαση στην υπόθεση Επιτροπή κατά BASF κ.λπ., έκρινε ότι η κύρωση των πράξεων, η οποία προβλέπεται στο άρθρο 12, πρώτο εδάφιο, του εσωτερικού κανονισμού της Επιτροπής, αποσκοπεί στην προστασία της ασφάλειας δικαίου, παγιώνοντας το κείμενο που εγκρίθηκε από το σώμα των επιτρόπων στις γλώσσες στις οποίες αυτό είναι αυθεντικό, επιτρέπει δε με τον τρόπο αυτό να εξακριβωθεί, σε περίπτωση αμφισβητήσεως, αν τα κοινοποιηθέντα ή δημοσιευθέντα κείμενα αντιστοιχούν πλήρως στο κείμενο που εγκρίθηκε από το σώμα των επιτρόπων και, ως εκ τούτου, στη βούληση του συντάκτη τους (σκέψη 75). Το Δικαστήριο έκρινε επίσης, με την ίδια απόφαση, ότι από τα ανωτέρω προκύπτει ότι η κύρωση των πράξεων, η οποία προβλέπεται από το άρθρο 12, πρώτο εδάφιο, του εσωτερικού κανονισμού της Επιτροπής, αποτελεί ουσιώδη τύπο υπό την έννοια του άρθρου 173 της Συνθήκης, κατά της παραβάσεως του οποίου χωρεί προσφυγή ακυρώσεως (σκέψη 76).
- 118 Στην υπό κρίση περίπτωση, όμως, είναι αποδεδειγμένο ότι η επίδικη πράξη δεν κυρώθηκε πριν από την υπογραφή των πρακτικών της 945ης συνεδριάσεως της Επιτροπής. Αντιθέτως, φαίνεται ότι η επίδικη πράξη κυρώθηκε όχι μόνο μετά από την κοινοποίησή της στις ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις και τη δημοσίευσή της στην Επίσημη Εφημερίδα, αλλά και μετά από την άσκηση των προσφυγών ακυρώσεως και την κοινοποίησή της διατάξεως του Πρωτοδικείου της 10ης Μαρτίου 1992.
- 119 Συνεπώς, η κύρωση των εγγράφων που υποβλήθηκαν στο Πρωτοδικείο στις 31 Μαρτίου 1992 δεν επιτρέπει να καθοριστεί επακριβώς ούτε η ημερομηνία κατά την οποία εγκρίθηκε η προσβαλλόμενη πράξη ούτε το περιεχόμενό της και, επομένως, δεν πληροί τους όρους του άρθρου 12 του εσωτερικού κανονισμού της Επιτροπής.
- 120 Ως εκ τούτου, αυτή η καθυστερημένη κύρωση δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι ανταποκρίνεται στις επιταγές του άρθρου 12 του εσωτερικού κανονισμού της

Επιτροπής. Το Πρωτοδικείο καταλήγει, συνεπώς, στο συμπέρασμα ότι κατά την ημερομηνία της κοινοποίησής της στις ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις, η πράξη δεν είχε δεόντως κυρωθεί σύμφωνα με την προμνησθείσα διάταξη του εσωτερικού κανονισμού της Επιτροπής.

- 121 Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι ο τρίτος πρόσθετος λόγος ακυρώσεως που προέβαλαν οι προσφεύγουσες και ο οποίος συνίσταται στις πλημμέλειες της διαδικασίας κυρώσεως της αποφάσεως πρέπει να γίνει δεκτός.

Δ — Επί του λόγου ακυρώσεως που συνίσταται στο ανυπόστατο της πράξεως

- 122 Το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι οι προσφεύγουσες ορθώς τονίζουν (βλ. ανωτέρω σκέψεις 45 έως 50) ότι η πράξη η οποία κηρύχθηκε ανυπόστατη με την προαναφερθείσα απόφαση του Πρωτοδικείου στην υπόθεση PVC καταρτίστηκε και εγκρίθηκε υπό συνθήκες ανάλογες προς αυτές που ίσχυσαν και κατά την έκδοση της αποφάσεως που προσβάλλεται στην υπό κρίση υπόθεση. Το Πρωτοδικείο παρατηρεί ότι οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν ότι, ως εκ τούτου, το Πρωτοδικείο οφείλει να εφαρμόσει κατ' αναλογίαν τη συλλογιστική της αποφάσεως εκείνης και στα πραγματικά περιστατικά της υπό κρίση υποθέσεως και να κηρύξει την πράξη ανυπόστατη.

- 123 Ωστόσο, όπως αναφέρθηκε ανωτέρω, η προμνησθείσα απόφαση του Πρωτοδικείου της 27ης Φεβρουαρίου 1992, BASF κ.λπ κατά Επιτροπής, απετέλεσε αντικείμενο αιτήσεως αναιρέσεως και όντως αναιρέθηκε με την ως άνω απόφαση του Δικαστηρίου στην υπόθεση Επιτροπή κατά BASF κ.λπ. Με την απόφαση αυτή, το Δικαστήριο υπενθύμισε ότι οι πράξεις των κοινοτικών οργάνων απολαύουν του τεκμηρίου της νομιμότητας και, συνεπώς, παράγουν έννομα αποτελέσματα, ακόμα και αν πάσχουν πλημμέλειες, έως ότου ακυρωθούν ή ανακληθούν (σκέψη 48). Το Δικαστήριο έκρινε ότι, κατ' εξαίρεση από την αρχή αυτή, οι πράξεις οι οποίες πάσχουν ελάττωμα του οποίου η βαρύτητα είναι τόσο πρόδηλη ώστε να μη μπορεί να γίνει ανεκτή από την κοινοτική έννομη τάξη πρέπει να θεωρούνται ότι δεν παρήγαγαν κανένα έννομο αποτέλεσμα, έστω και προσωρινό, δηλαδή να θεωρούνται νομικώς ανύπαρκτες (σκέψη 49). Πάντως, το Δικαστήριο έκρινε ότι η βαρύτητα των συνεπειών που συνδέονται με την αναγνώριση του ανυποστάτου μιας πράξεως των θεσμικών οργάνων της Κοινότητας επιτάσσει, για λόγους ασφάλειας δικαίου, να επιφυλάσσεται η ανα-

γνώριση αυτή σε όλως ακραίες περιπτώσεις (σκέψη 50). Εφαρμόζοντας τα κριτήρια αυτά στην απόφαση PVC, το Δικαστήριο, πρώτον, διαπίστωσε ότι «το Πρωτοδικείο δεν αμφισβήτησε ότι η Επιτροπή, κατά τη συνεδρίαση της 21ης Δεκεμβρίου 1988, όπως αποδεικνύουν και τα σχετικά πρακτικά, πράγματι αποφάσισε την έγκριση του διατακτικού που διαλαμβάνεται στα πρακτικά αυτά, ανεξάρτητα από τα ελαττώματα που πάσχει η απόφαση αυτή». Στη συνέχεια, έκρινε ότι «είτε μεμονωμένες είτε ως σύνολο, οι πλημμέλειες περί αρμοδιότητας και περί τύπου τις οποίες επισήμανε το Πρωτοδικείο και οι οποίες αφορούν τη διαδικασία εκδόσεως της αποφάσεως δεν φαίνονται τόσο προδήλως σοβαρές ώστε να πρέπει να θεωρηθεί η εν λόγω απόφαση ως νομικώς ανύπαρκτη» (σκέψη 52). Το Δικαστήριο θεώρησε, συνεπώς, ότι το Πρωτοδικείο υπέπεσε σε νομικό σφάλμα κηρύσσοντας την απόφαση εκείνη ανυπόστατη (σκέψη 53).

- 124 Το Πρωτοδικείο, εφαρμόζοντας στα πραγματικά περιστατικά των υπό κρίση υποθέσεων τις αρχές που διατύπωσε το Δικαστήριο με την προμνησθείσα απόφασή του, δεν μπορεί παρά να απορρίψει το αίτημα των προσφευγουσών με το οποίο ζητείται η αναγνώριση του ανυποστάτου της αποφάσεως της Επιτροπής. Όσον αφορά, καταρχάς, τις ουσιαστικές διατάξεις της αποφάσεως, το Πρωτοδικείο σημειώνει ότι οι τροποποιήσεις που επενέχθησαν στο κείμενο που εγκρίθηκε από το σώμα των επιτρόπων δεν υπερβαίνουν τις ορθογραφικές ή γραμματικές διορθώσεις που επιτρέπονται σύμφωνα με τη νομολογία του Δικαστηρίου (προμνησθείσα απόφαση στην υπόθεση Επιτροπή κατά BASF κ.λπ., σκέψη 68). Όσον αφορά τα λοιπά ελαττώματα από πλευράς αρμοδιότητας και τύπου, τα οποία διαπιστώθηκαν ανωτέρω με την παρούσα απόφαση, το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι είναι σε μεγάλο βαθμό παρόμοια με εκείνα που διαπιστώθηκαν στην υπόθεση PVC και, επομένως, δεν μπορούν να δικαιολογήσουν την κήρυξη του ανυποστάτου της πράξεως.

Ε — Επί των αιτημάτων με τα οποία ζητείται η αναγνώριση του ακύρου της επίδικης αποφάσεως

- 125 Από τα ανωτέρω λεχθέντα (βλ., ανωτέρω, σκέψεις 90, 107 και 121) προκύπτει ότι το Πρωτοδικείο θεωρεί βασίμους τους τρεις πρόσθετους λόγους ακυρώσεως που προέβαλαν οι προσφεύγουσες και οι οποίοι συνίστανται στην παραβίαση της αρχής της απαγορεύσεως της αλλοιώσεως των πράξεων μετά την έκδοσή τους, στην έλλειψη αρμοδιότητας του εκδότη της πράξεως και στην ύπαρξη πλημμελειών κατά τη διαδικασία κυρώσεως της πράξεως. Από τον

συλλογισμό βάσει του οποίου το Πρωτοδικείο δέχθηκε το βάσιμο αυτών των λόγων ακυρώσεως προκύπτει επίσης ότι η απόφαση εκδόθηκε κατά παραβίαση της αρχής της συλλογικότητας, που διέπει την έκδοση των αποφάσεων της Επιτροπής, και της αρχής της προστασίας της ασφάλειας δικαίου, καθώς και κατά παράβαση του άρθρου 190 της Συνθήκης και κατά παράβαση ουσιώδους τύπου.

- 126 Για όλους αυτούς του λόγους, η απόφαση 89/191/ΕΟΚ της Επιτροπής, της 21ης Δεκεμβρίου 1988, σχετικά με διαδικασία εφαρμογής του άρθρου 85 της Συνθήκης ΕΟΚ (IV/31.866, LdPE), πρέπει να ακυρωθεί.

Επί του αιτήματος αποζημιώσεως της Montedison

- 127 Η Montedison, προσφεύγουσα στην υπόθεση T-105/89, ζητεί από το Πρωτοδικείο να υποχρεώσει την Επιτροπή να της καταβάλει, υπό τύπον αποζημιώσεως, τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκε στο πλαίσιο της διοικητικής διαδικασίας και να την αποζημιώσει για κάθε βλάβη που προκλήθηκε από την εκτέλεση της αποφάσεως της Επιτροπής ή από την υποχρέωση συστάσεως ασφάλειας σε περίπτωση καθυστερήσεως της πληρωμής.
- 128 Από την εξέταση των υπομνημάτων της προσφεύγουσας, το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι το αίτημα αυτό δεν στηρίζεται σε κανένα επιχείρημα ή σε εκτίμηση της προβαλλομένης ζημίας που να του επιτρέπουν να αποφανθεί λυσιτελώς επί του αιτήματος αυτού. Υπό τις συνθήκες αυτές, το αίτημα πρέπει να απορριφθεί ως απαράδεκτο.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 129 Κατά το άρθρο 87, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα, εφόσον υπάρχει σχετικό αίτημα του νικήσαντος διαδίκου. Επειδή η Επιτροπή ηττήθηκε, οι δε αντίδικοί της υπέβαλαν σχετικό αίτημα, πρέπει να καταδικαστεί στα δικαστικά έξοδα.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ (δεύτερο τμήμα)

αποφασίζει:

- 1) **Απορρίπτει την ένσταση απαραδέκτου που προέβαλε η Επιτροπή στην υπόθεση Τ-103/89.**
- 2) **Ακυρώνει την απόφαση 89/191/ΕΟΚ της Επιτροπής, της 21ης Δεκεμβρίου 1988, σχετικά με διαδικασία εφαρμογής του άρθρου 85 της Συνθήκης ΕΟΚ (IV/31.866, LdPE).**
- 3) **Απορρίπτει το αίτημα με το οποίο ζητείται η αναγνώριση του ανυποστάτου της αποφάσεως της Επιτροπής, της 21ης Δεκεμβρίου 1988, σχετικά με διαδικασία εφαρμογής του άρθρου 85 της Συνθήκης ΕΟΚ (IV/31.866, LdPE).**
- 4) **Απορρίπτει ως απαράδεκτο το αίτημα αποζημιώσεως στην υπόθεση Τ-105/89.**
- 5) **Καταδικάζει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα.**

Cruz Vilaça

Barrington

Saggio

Briët

Biancarelli

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 6 Απριλίου 1995.

Ο Γραμματέας

Ο Πρόεδρος

H. Jung

J. L. Cruz Vilaça

Το ιστορικό της διαφοράς, η προσβαλλόμενη απόφαση και η εν γένει εξέλιξη της διαδικασίας	II - 739
Τα αιτήματα των διαδίκων	II - 746
Τα μέτρα οργάνωσης της διαδικασίας και οι αποδείξεις που διέταξε το Πρωτοδικείο ...	II - 747
A — Οι γραπτοί ισχυρισμοί των διαδίκων που οδήγησαν το Πρωτοδικείο να λάβει το μέτρο οργάνωσης της διαδικασίας της 3ης Δεκεμβρίου 1991	II - 747
B — Οι περιστάσεις που οδήγησαν το Πρωτοδικείο να διατάξει αποδείξεις στις 10 Μαρτίου 1992	II - 753
Γ — Το μέτρο οργάνωσης της διαδικασίας της 2ας Απριλίου 1992 και οι γραπτές παρατηρήσεις των προσφευγουσών όσον αφορά τις συνέπειες που πρέπει να συναχθούν από τα έγγραφα που προσκόμισε η Επιτροπή	II - 756
Επί του παραδεκτού	II - 761
'Όσον αφορά το παραδεκτό της προσφυγής στην υπόθεση T-103/89, Shell International Chemical κατά Επιτροπής	II - 761
'Όσον αφορά το παραδεκτό των προσθέτων λόγων ακυρώσεως που προέβησαν οι προσφεύγουσες με τις παρατηρήσεις που κατέθεσαν στο πλαίσιο του μέτρου οργάνωσης της διαδικασίας της 2ας Απριλίου 1992	II - 764
Επί της ουσίας	II - 765
Επί των αιτημάτων με τα οποία ζητείται να αναγνωρισθεί το ανυπόστατο της κοινοποιηθείσας στις προσφεύγουσες πράξεως ή, επικουρικώς, η ακυρότητα της επίδικης αποφάσεως	II - 765
A — Επί του λόγου ακυρώσεως που συνίσταται στην παραβίαση της αρχής της απαγορεύσεως της αλλοιώσεως της πράξεως μετά την έκδοσή της	II - 766
B — Επί του λόγου ακυρώσεως που συνίσταται στην έλλειψη αρμοδιότητας του εκδότη της πράξεως	II - 775
1. Ως προς την καθ' ύλην αρμοδιότητα του αρμοδίου επί θεμάτων ανταγωνισμού μέλους της Επιτροπής να εκδώσει τις κοινοποιηθείσες και δημοσιευθείσες πράξεις στην ισπανική, την ιταλική και την ολλανδική γλώσσα	II - 777
2. Ως προς την αρμοδιότητα <i>ratione temporis</i> του αρμοδίου επί θεμάτων ανταγωνισμού μέλους της Επιτροπής να εκδώσει τις πράξεις που κοινοποιήθηκαν στις προσφεύγουσες και δημοσιεύθηκαν στην Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων	II - 779
Γ — Επί του λόγου ακυρώσεως που συνίσταται στις πλημμέλειες της διαδικασίας κυρώσεως της πράξεως που εξέδωσε η Επιτροπή	II - 782
Δ — Επί του λόγου ακυρώσεως που συνίσταται στο ανυπόστατο της πράξεως	II - 785
E — Επί των αιτημάτων με τα οποία ζητείται η αναγνώριση του ακύρου της επίδικης αποφάσεως	II - 786
Επί του αιτήματος αποζημιώσεως της Montedison	II - 787
Επί των δικαστικών εξόδων	II - 787
	II - 789